

Ylä-Savon kuntien yhteinen maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2016–2019

Päivitetty 29.02.2016

29.02.2016

SISÄLLYSLUETTELO

1	MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTTAMISOHJELMA	5
1.1	Maahanmuuttajat Ylä-Savossa.....	5
1.2	Kotouttamisohjelma.....	5
1.2.1	Laki kotoutumisen edistämisestä ja kunnan vastuut.....	5
1.2.2	Kotouttamisohjelman sisältö ja tavoite.....	6
1.2.3	Kotouttamisohjelman valmistelu	7
1.2.4	Kotouttamisohjelman seuranta ja päivitys.....	7
1.3	Maahanmuuttajien osallisuus.....	8
1.3.1	Maahanmuuttajien kuuleminen ohjelman työstämiseen liittyen	8
1.3.2	Tiedotus.....	8
1.4	Kotouttamisohjelman sitominen kuntien muihin suunnitelmiin ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen	9
1.4.1	Kuntien strategiat.....	9
1.4.2	Kuntien talousarviot 2015 sekä talous- ja toimintasuunnitelmat vuosille 2016–2018 11	
1.4.3	Kuntien toimintakertomukset	12
1.4.4	Kuntien yhdenvertaisuussuunnitelmat	12
1.4.5	Hyvien etnisten suhteiden edistäminen Ylä-Savossa	13
2	MAAHANMUUTTAJATYÖN YHTEISTYÖVERKOSTOT	14
2.1	Maahanmuuttohallinnon toimijoita Suomessa	14
2.2	Maahanmuuttotyön neuvottelukunta Ylä-Savossa	16
3	KOTOUTTAMISTA TUKEVAT TOIMET	17
3.1	Alkuinfo	17
3.1.1	Valtakunnallinen perustietoaaineisto	17
3.1.2	Iisalmen maahanmuuttajaopas.....	17
3.2	Maahanmuuttoneuvonta ja pakolaistyö	18
3.2.1	Maahanmuuttoneuvonta	18
3.2.2	Pakolaistyö	18
3.3	Alkukartoitus	19
3.4	Kotoutumissuunnitelma.....	21
3.4.1	Kotoutumissuunnitelman sisältö	22
3.4.2	Alaikäisen kotoutumissuunnitelma.....	22
3.4.3	Perheen kotoutumissuunnitelma	22
3.4.4	Kotoutumissuunnitelmasta ja sen laatimisesta aiheutuvat velvollisuudet ...	22
3.5	Kotoutumis- ja suomenkielen koulutus	23
3.6	Tulkkipalvelut.....	23

3.6.1 Käytännön ohjeita tulkin käyttämiseen.....	24
3.6.2 TE-toimiston kielipalvelut.....	25
3.6.3 Kelan kielipalvelut.....	25
3.6.4 Pakolaisten kielipalvelut.....	26
3.6.5 Tulkki- ja käännöspalvelujen korvausten hakeminen ja maksaminen.....	26
3.7 Ylä-Savon toimijoiden monikulttuurisen osaamisen tukeminen.....	26
4 PALVELUT MAAHANMUUTTAJILLE	28
4.1 Kunnan palvelut	28
4.1.1 Asuminen.....	28
4.1.2 Kulttuuripalvelut.....	28
4.1.3 Päivähoito.....	28
4.1.4 Esiopetus.....	29
4.1.5 Koulut	29
4.1.6 Oman äidinkielen opetus	32
4.1.7 Oppilaitokset.....	33
4.1.8 Terveystieteiden ja sosiaalityö	33
4.1.9 Kirjastopalvelut	34
4.1.10 Nuorisot.....	35
4.1.11 Liikuntapalvelut.....	35
4.1.12 Elinkeino- ja työllistämispalvelut	36
4.2 Muiden viranomaisten palvelut	37
4.2.1 Poliisi	37
4.2.2 Maistraatti.....	37
4.2.3 Kela	38
4.2.4 TE-toimisto	38
4.2.5 Hankkeet	38
4.2.6 Verotoimisto.....	39
4.3 Muut toimijat.....	39
4.3.1 Seurakunnat ja uskonnolliset yhteisöt.....	39
4.3.2 Järjestöt ja vapaaehtoistoiminta	39
5 KEHITTÄMISKOhteet JA NIIDEN SEURANTA.....	41
LIITTEET	46
LIITE 1 YHTEYSTIEDOT.....	46
LIITE 2: MAAHANMUUTON SANASTOJA	63
LIITE 3: KAAVIOT KOTOUTUMISPROSESSISTA (JATKUU SEURAAVALLA SIVULLA)	64
LIITE 4: PAKOLAISTYÖN PROSESSIKAAVIO	67
LIITE 5: IISALMEN, LAPINLAHDEN JA SONKAJÄRVEN VAPAAEHTOISTYÖN TOIMINTAMUOTOJA 2013 - 2015	69

LIITE 6: EU-KANSALAISEN JA 3.MAIDEN KANSALAISTEN MUUTTOKAAVIO.....	71
LIITE 7: MAAHANMUUTTAJAKYSELYN YHTEENVETO, 2015	73
LIITE 8: KUNNAN JA TE-TOIMISTON MAAHANMUUTTAJA-ASIAKKAIDEN ASIAKASOHJAUS	74

1 MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTTAMISOHJELMA

1.1 Maahanmuuttajat Ylä-Savossa

Ylä-Savossa (Iisalmi, Keitele, Kiuruvesi, Lapinlahti, Pielavesi, Sonkajärvi, Vieremä) asuu 56 297 asukasta, joista noin 800 on maahanmuuttajia. Maahanmuuttajien määrä on siis noin 1,4 % koko alueen väestöstä (Tilastokeskus 2014). Suurimmat kansalliset ryhmät, lähes 60 % maahanmuuttajista Ylä-Savossa on virolaisia, venäläisiä ja afgaaneja. Ylä-Savon kunnat (Iisalmi, Lapinlahti ja Sonkajärvi) ovat ottaneet vastaan kiintiöpakolaisia v.2013 alusta alkaen ja Iisalmi jatkaa vastaanottoa vuoteen 2017 loppuun saakka (20 hlöä/vuosi). Lisäksi vuonna 2015 Keiteleelle avattiin vastaanottokeskus, jossa on tilat noin sadalle turvapaikanhakijalle. Suurimmat syyt maahanmuutolle Ylä-Savossa ovat perhesiteet, työn ja opiskelun perässä alueelle muutto sekä humanitäärinen maahanmuutto.

1.2 Kotouttamisohjelma

1.2.1 Laki kotoutumisen edistämisestä ja kunnan vastuut

Suomessa astui voimaan laki kotoutumisen edistämisestä 1.9.2011.

Kotouttamislain (N:o 1386) tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta ottaa osaa aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. (1 luku, 1 §)

Suomeen muutetaan useista eri syistä. Uuden kotouttamislain lähtökohtana on vastata maahanmuutossa viimeisen 20 vuoden aikana tapahtuneisiin muutoksiin. Tavoitteena on myös laajentaa kotouttamislain soveltamisalaa: uusi esitys kattaa kaikki maahanmuuttajat, lukuun ottamatta lyhytaikaista maassa oleskelua.

Uudistuksen tavoitteet:

- Uudessa laissa huomioidaan kaikki eri syistä Suomeen muuttavat henkilöt,
- kotoutumisen kaksisuuntaisuutta edistetään. Kotoutuminen edellyttää maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta ja yhteistä toimintaa,
- kotouttamistoimenpiteiden vaikuttavuutta lisätään ja niiden seuranta parannetaan,
- Alkuvaiheen ohjausta parannetaan. Maahantulon alkuvaiheessa on tärkeää saada tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, oikeuksista ja velvollisuuksista sekä neuvontaa kielikoulutus- ja työnhakuaiheissa,
- Haavoittuviin ryhmiin kuuluvien syrjäytymistä ehkäistään. Haavoittuviin ryhmiin kuuluvat esimerkiksi vammaiset, vanhukset ja vaikeassa tilanteessa elävät naiset ja lapset,
- Maahanmuuttajien osallisuutta lisätään,
- Pakolaisten hallittua kuntiin sijoittamista vahvistetaan.

Lähde: Sisäministeriö, maahanmuutto-osasto, joulukuu 2010

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnan on huolehdittava myös siitä, että

- kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille,
- maahanmuuttajille uudessa laissa tarkoitetut toimenpiteet ja palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää ja
- kunnan henkilöstön osaamista kotouttamisessa kehitetään.

Maahanmuuttajille tarkoitettuja toimenpiteitä ja palveluja voidaan järjestää myös kuntien välisenä yhteistyönä. (3 luku, 30 §)

Paikallisten viranomaisten on kehitettävä kotouttamista monialaisena yhteistyönä. Yhteistyöhön osallistuvat kunta, työ- ja elinkeinotoimisto ja poliisi sekä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestävät järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt. Kunta tai useampi kunta yhdessä voi asettaa yhteistyössä paikallisten työmarkkina-, yrittäjä- ja kansalaisjärjestöjen kanssa kotouttamisen suunnittelun ja toimeenpanon kehittämistä sekä etnisten suhteiden edistämistä varten paikallistason neuvottelukunnan. (3 luku, 31 §)

1.2.2 Kotouttamisohjelman sisältö ja tavoite

Kotouttamislain mukaan kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja jota tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma otetaan huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, työ- ja elinkeinotoimiston, Kansaneläkelaitoksen ja muiden kunnan alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan. Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt voivat tarvittavassa laajuudessa osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan (Laki kotouttamisen edistämisestä 32 §).

Kotouttamislain mukaan kunnan kotouttamisohjelma voi sisältää:

1. selvityksen siitä, miten ohjelma kytkeytyy kunnan strategiseen suunnitteluun ja seurantaan;
2. suunnitelman siitä, miten kunnan yleiset palvelut toteutetaan maahanmuuttajille soveltuvina sekä suunnitelman erityisesti kotoutumista edistävästä ja tukevista toimenpiteistä;
3. tiedon kotouttamisen yhteensovittamisesta vastaavasta kunnan viranomaisesta sekä eri toimenpiteistä vastaavista tahoista;
4. suunnitelman lasten ja nuorten kotoutumisen sekä sosiaalisen vahvistamisen edistämisestä;
5. suunnitelman työvoiman ulkopuolella olevien ryhmien kotoutumisen ja sosiaalisen vahvistamisen edistämisestä;

6. monivuotisen suunnitelman 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen henkilöiden kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä;
7. (2) jolle on hänen haettuaan kansainvälistä suojelua myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 51, 52 tai 89 §:n perusteella;
8. 3) joka on otettu Suomeen erityisellä humanitaarisella perusteella tai kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseksi ulkomaalaislain 93 §:n perusteella;)
9. suunnitelman hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistämisestä;
10. suunnitelman kunnan kotouttamisohjelman seurannasta ja ajan tasalla pitämisestä.

Kunnan kotouttamisohjelmassa voidaan lisäksi määritellä kunnan ja kansalaisyhteiskunnan väliset yhteistyömuodot. (luku 3, 32-33 §)

Ylä-Savossa tavoitteena on ollut luoda kotouttamisohjelmasta käytännön työkalu alueen viranomaisten käyttöön, jossa kotouttamistoimet ja eri toimijoiden välinen työnjako on selkeästi kirjattu. Kotouttamisohjelma voi toimia myös henkilöstön perehdytysmateriaalina maahanmuuttaja-työhön. Jotta maahanmuuttaja-asiat Ylä-Savossa kehittyisivät eteenpäin, määriteltiin kotouttamisohjelmaan myös vuosittain seurattavia kehittämiskohteita.

1.2.3 Kotouttamisohjelman valmistelu

Ylä-Savossa valmisteltiin kotouttamisohjelmaa 7 kunnan välisenä yhteistyönä, koska maahanmuuttajien määrät yksittäisissä kunnissa ovat melko vähäiset. Kuntien välillä oli jo olemassa olevaa yhteistyötä maahanmuutto-asioissa, joten yhteisen kotouttamisohjelman 2011 - 2015 teko oli luonnollinen ratkaisu. Työskentely aloitettiin syksyllä 2010 moniammatillisella koto- työryhmällä, johon kuuluu jäseniä jokaisesta kunnasta sekä mm. oppilaitoksista, TE-toimistosta, hankkeista ja seurakunnasta. Uuden kotouttamisohjelman 2016 – 2019 valmisteluun on osallistunut maahanmuuttotyön neuvottelukunta. Ohjelmaan on lisäksi pyydetty lausuntoja eri asiantuntijoilta, mm. Lisbeth Mattsson, Pohjois-Savon ELY-keskus, maahanmuuttopäällikkö ja Tanja Manner, Kotona Suomessa hankkeen aluekoordinaattori sekä kuntien eri hallintokunnilta. Lisäksi maahanmuuttajille tehtiin kysely, johon vastasi 54 henkilöä.

1.2.4 Kotouttamisohjelman seuranta ja päivitys

Kotouttamislain mukaan kuntien kotouttamisohjelmat tulee päivittää vähintään 4 vuoden välein. Ylä-Savon kotouttamisohjelma hyväksytään valtuustoissa 2016 ja seuraavan kerran vuonna 2019.

Kotouttamisohjelma on rakennettu niin, että eri toimijoiden yhteystiedot löytyvät ohjelman liitteenä ja niitä tarkistetaan ohjelman päivityksen yhteydessä. Ohjelmaan kirjattuja kehittämiskohteita seurataan maahanmuuttotyön neuvottelukunnassa ja tarkistetaan kerran vuodessa.

Ylä-Savon kotouttamisohjelman päivitysvastuu on alueen maahanmuuttotyön neuvottelukunnan tehtävä. Neuvottelukunta kokoontuu 3 - 4 kertaa vuodessa. Neuvottelukunnan toiminnasta lisää luvussa 2.2.

1.3 Maahanmuuttajien osallisuus

1.3.1 Maahanmuuttajien kuuleminen ohjelman työstämiseen liittyen

Kotouttamisohjelman valmistelussa käytettiin hyväksi maahanmuuttajien kokemuksia siten, että Ylä-Savon maahanmuuttajille tehtiin syyskuussa 2015 kysely liittyen kuntien palveluihin. Kyselyyn vastasi 54 henkilöä. Kyselyssä tuotiin esille se, että alueelle päivitetään kotouttamisohjelmaa, jonka vuoksi maahanmuuttajien mielipiteitä ja näkemyksiä kotoutumisesta kysellään. Kotouttamisohjelmaa työstävät tahot ovat kiinnostuneita kuulemaan maahanmuuttajien kokemuksia siitä, mikä Ylä-Savossa toimii ja mitä palveluita voisi vielä parantaa.

Näiden kuulemisien avulla kotouttamisohjelmaan on löydetty tärkeitä kehittämiskohteita, joiden toteutumista seurataan ohjelman puitteissa säännöllisesti. Kehittämiskohteista on kerrottu tarkemmin kotouttamisohjelman luvussa 5.

1.3.2 Tiedotus

Maahanmuuttajille tiedotetaan kunnan palveluista Ylä-Savossa samoin kuin muillekin kuntalaisille. Lisäksi alueella on koostettu Iisalmen maahanmuuttajaopas suomeksi, venäjäksi ja englanniksi, jonka tarkoituksena on tarjota vasta alueelle muuttaneelle maahanmuuttajalle tietoa kaupungin palveluista. Oppaaseen on kerätty tietoja, joita maahanmuuttanut tarvitsee, kun hän aloittaa elämän uudessa maassa ja kunnassa. Opas löytyy sähköisenä osoitteesta: www.iisalmi.fi/maahanmuuttoneuvonta sekä kaikkien Ylä-Savon kuntien nettisivuilta. Opasta päivitetään kotouttamisohjelman yhteydessä ja päivitysvastuu on Ylä-Savon yhteisellä maahanmuuttoneuvojalla.

Iisalmen kaupungin internet-sivuilla on myös tietoa kaikille Ylä-Savon maahanmuuttaneille osoitteessa: www.iisalmi.fi/maahanmuuttoneuvonta ja www.iisalmi.fi/pakolaisasiat. Sivujen päivitysvastuu on Ylä-Savon yhteisellä maahanmuuttoneuvojalla ja Iisalmen kaupungin pakolaiskoordinaattorilla.

Facebookissa on maahanmuuttoneuvonnan ylläpitämä sivu Maahanmuuttoneuvonta Iisalmi: [www.facebook.com/Maahanmuuttoneuvonta Iisalmi](https://www.facebook.com/Maahanmuuttoneuvonta-Iisalmi) ja Iisalmen pakolaistyön ylläpitämä sivu "Iisalmen pakolaisasiat", jotka ovat osoittautuneet tehokkaaksi viestintä- ja neuvontavälineeksi kaikissa Ylä-Savon kunnissa. Tavoitteena on ottaa maahanmuuttajanuorten tavoittamiseksi esim. WhatsApp.

1.4 Kotouttamisohjelman sitominen kuntien muihin suunnitelmiin ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen

1.4.1 Kuntien strategiat

Kunnat laativat strategiat yleensä valtuustokausittain. Iisalmen ja Kiuruveden kaupunkien tämän valtuustokauden strategioissa on mainintoja kansainvälisyysasioista. Kirjaukset painottuvat kansainväliseen yhteistyöhön ja sen laajentamiseen, kansainväliseen osaamiseen ja verkottumiseen sekä kansainvälisyyskasvatukseen.

Iisalmi

Iisalmen elinkeino-ohjelman 2014 – 2017 mukaan strategiset tavoitteet ovat kansainvälisten hankkeiden määrän kasvu 2% vuodessa, ulkomaalaisten osuuden kasvu 1,5%:iin väestöstä (on jo nyt 1,7%). Elinkeino-ohjelmassa maahanmuuttoneuvonnalla edistetään työperäisten maahanmuuttajien kotoutumista Ylä-Savoön. Kaupunginhallituksessa käsiteltynä pakolaisten vastaanotto kasvaa, uusia pakolaisia otetaan vuonna 2016. Iisalmi hallinnoi pakolaisrahaston hankkeita yhteistyössä Lapinlahden ja Sonkajärven kanssa. Sivistyspalvelukeskuksen mukaan maahanmuuttajaopetuksen kysynnän kasvu on huomioitu palvelusuunnitelmassa.

Kiuruvesi

Kiuruveden kaupunkistrategian mukaan Kiuruveden kaupunki pyrkii toteuttamaan kansainvälistä yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan ja taloudellisten reunaehtojen sallimissa rajoissa kaupungin toiminnassa, kuten perus- ja lukio-opetuksessa ja elinkeinojen kehittämisessä. Kansainvälistä yhteistyötä pyritään kehittämään tulevaisuudessa ja lähtökohtaisesti Kiuruvedellä suhtaudutaan myönteisesti mahdollisiin tuleviin kansainvälistä yhteistyötä sisältäviin hankkeisiin ja tapahtumiin.

Keitele

Keiteleen vuoden 2016 talousarviossa ja toimintasuunnitelmassa on huomioitu joulukuussa 2015 avattu vastaanottokeskus. Kunnanhallitus on varautunut tukemaan paikallisia yhteisöjä kotouttamistyössä ja kansalaisopisto järjestää suomen kielen ja kulttuurin kursseja tarpeen mukaan. Kansalaisopistolla on valmius vastavuoroiseen kotouttamistyöhön. Nilakan yhtenäiskoulun lukuvuoden teemana on suvaitsevaisuus ja oppivelvollisuusikäisten turvapaikanhakijoiden opetus järjestetään kahdessa valmistavan opetuksen ryhmässä.

Lapinlahti

Lapinlahden strategiassa ei ole mainintoja asiasta.

Pielavesi

Pielaveden kunnan kuntastrategiassa todetaan kunnan päätehtäväksi palvella asukkaitaan tavalla, joka turvaa hyvän elämän edellytykset kaikissa elämäntilanteissa. Pielaveden kuntastrategian mukaan meille on tärkeää oikeudenmukaisuus ja suvaitsevaisuus, yrittäjämysteisyys, terveellä pohjalla oleva kuntatalous, avoimuus ja turvallisuus sekä puhdas ja elinvoimainen ympäristö. Kuntastrategiaan ei ole erikseen nostettu maahanmuuton, monikulttuurisuuden tai kansainvälisyyden edistämistä näillä termeillä, mutta kaikki kunnan palvelut ovat tasa-arvoisesti kaikkien kuntalaisten käytettävissä ja palvelujen järjestämisessä ja kehittämisessä huomioidaan mahdolliset tästä näkökulmasta nousevat erityistarpeet.

Sonkajärvi

Sonkajärven kunnan elinkeino-ohjelman ja kuntastrategian 2014 - 2017 sekä hyvinvointikertomuksen mukaan Sonkajärven kunnan elinkeino-ohjelman tavoitteena on lisätä kunnan kilpailukykyä ja vetovoimaa yritysten ja asukkaiden kannalta. Olennaista on kuntalaisten, yritysten ja eri yhteistyötahojen sitoutuminen. Sonkajärven kunta on mukana tiiviisti Ylä-Savon ja Pohjois-Savon yhteistyössä.

Sonkajärven kunta on toteuttanut asuinkuntastrategiaa, jossa tavoitteena on luoda kuntalaisille mahdollisuus elää hyvää elämää. Sonkajärven vahvuutena on kaunis, turvallinen ja inhimillisen kokoinen asuin ympäristö. Kunnan tavoitteena on järjestää kaikille kuntalaisille hyvät ja helposti saavutettavissa olevat palvelut. Tämä koskee mm. sosiaali- ja terveyspalveluita, kouluja, päivähoitoa, kirjastoa ja liikuntamahdollisuuksia. Kunnan vuokratilayhtiö Sonkakoti Oy tarjoaa erilaisiin asumistarpeisiin sopivia vaihtoehtoja.

Kunta kannustaa yritystoimintaan ja tavoitteena on luoda yritystoiminnalle mahdollisuuksia. Työllisyyden hoidossa haetaan uusia, ennakkoluulottomia toimintatapoja. Ylä-Savon ja Sonkajärven kunnan tulevaisuuden kannalta maaseutumaisen asumisen suosion nousu, positiivinen muutto-liike, maahanmuutto ja lapsiperheiden palvelut ovat tärkeitä asioita.

Sonkajärvi on vastaanottanut kiintiöpakolaisia vuosina 2013 - 2015 yhteensä 31 henkilöä. Kiintiöpakolaisten vastaanotto on sujunut hyvin yhteistyössä lisälmen kaupungin, Lapinlahden kunnan ja Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän kanssa. Kunta toteuttaa toiminnassaan elinkeino-ohjelmassa, kuntastrategiassa sekä hyvinvointikertomuksessa asetettuja tavoitteita.

Vieremä

Vieremän kuntastrategiaan 2011 - 2016 toiminta-ajatuksena on, että kunta luo kuntalaisille hyvinvointia tarjoamalla viihtyisän ja turvallisen asuin ympäristön sekä asukaslähtöiset peruspalvelut kestävä kehityksen periaattein. Vieremä mahdollistaa yrittämiselle kilpailukykyisen toimintaympäristön. Vieremä on yhteistyökykyinen, avoin ja joustava. Yhtenä uutena mahdollisuutena nähdään työperäinen maahanmuutto.

Elinkeino-ohjelmassa ja sen toimenpideohjelmassa 2011 - 2015 todetaan, että elinkeinoelämän kehittyminen ja monipuolistuminen on strategisesti tärkeä koko kunnan menestymiselle. Vireä ja kilpailukykyinen yritystoiminta tuo kunnalle verotuloja sekä henkilöverotuksen että yhteisöverojen kautta. Taloudellisesti vahvempi kunta pystyy tuottamaan kuntalaisten tarvitsemat hyvinvointipalvelut. Kehittynyt elinkeinoelämä on myös perusedellytys uusien asukkaiden saamiseksi kuntaan.

Kunnan positiivisella maineella on osaltaan merkitystä yritysten sijoittumiselle. Paikkakunnan vetovoimaisuus helpottaa yritysten työvoiman saantia. Positiivinen mielikuva kunnasta edistää työntekijöiden halukkuutta asettua asumaan Vieremälle. Hyvät julkiset ja yksityiset palvelut ovat perusta kunnan vetovoimaisuudelle. Strategisena kehittämisalueena on osaaminen ja työllisyys. Tavoitteena on työperäisen maahanmuuton mahdollistaminen ja toimenpiteenä maahanmuuttajien kotouttamisesta huolehtiminen.

1.4.2 Kuntien talousarviot 2015 sekä talous- ja toimintasuunnitelmat vuosille 2016–2018

Strategisten kirjausten ja tavoitteiden sekä muiden hyväksytyjen ohjelmien ja suunnitelmien linjaukset tulisi konkretisoida talousarviovuoden ja taloussuunnittelukauden tavoitteissa ja toimenpiteissä. Vain siten pystytään saamaan aikaan toiminnassa konkreettisia tuloksia. Kirjauksia on em. asiakirjoissa mm. seuraavasti:

Iisalmen kaupungin talousarvio sekä talous- ja toimintasuunnitelma

Iisalmen kaupungin yleishallinnon osalta on kirjattu, että palveluopas käännetään englanniksi ja venäjäksi. Sivistyspalvelukeskuksen osalta todetaan, että päivähoiton sektorilla on maininta tulkkipalveluvaramuksesta erityispäivähoitossa. Kansalaisopiston yhdeksi toiminnan painopistealueeksi on kirjattu erityisryhmien huomioon ottaminen.

Kiuruveden kaupungin talousarvio sekä talous- ja toimintasuunnitelma

Kiuruveden kaupungin talousarviossa ja toimintasuunnitelmassa huomioidaan asianmukaisesti niihin liittyvät eri viranomaisien ohjeet ja toimintasuunnitelmat. Kaupungin palvelut ovat yhdenvertaisesti kaikkien saatavilla perustuslain 6 §:n mukaisesti.

Talousarvio laaditaan vuosittain ja talousarvion laadinnassa huomioidaan eri ohjelmien ja suunnitelmien tavoitteet. Kiuruveden kaupunki vastaa osaltaan Ylä-Savon yhteiseen maahanmuutto-neuvonnan kustannuksista aikaisemmin sovittujen perusteiden mukaisesti.

Sonkajärven kunnan talousarvio sekä talous- ja toimintasuunnitelma

Sonkajärven kunnan talousarvio ja taloussuunnitelma tukevat kunnan elinkeino-ohjelman ja kuntastrategian sekä hyvinvointikertomuksen tavoitteita. Kuntapalvelut järjestetään siten, että ne ovat kaikkien kuntalaisten saatavilla. Palvelujen saatavuus tulee olla sama kaikille kuntalaisille iästä, sukupuolesta tai syntyperästä riippumatta.

Sonkajärven kunta osallistuu aktiivisesti myös taloudellisiin resursseihin Ylä-Savon yhteiseen maahanmuuttoneuvontaan sekä pakolaistyöhön. Sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalveluiden turvaaminen on kunnan keskeinen tavoite. Työllisyyttä edistävien toimenpiteiden tukeminen sekä syrjäytymisen ehkäisy ovat hyvinvointikertomuksen keskeisiä tavoitteita.

Talousarvio laaditaan vuosittain ja talousarvion laadinnassa huomioidaan eri ohjelmien ja suunnitelmien tavoitteet.

Vieremän kunnan talousarvio sekä talous- ja toimintasuunnitelma

Vieremän kunnan toiminnan ja talouden kehittämisen perustana on kuntastrategia. Talousarvioon ja toimintasuunnitelmaan vaikuttavat myös elinkeino- ja hyvinvointiohjelmien tavoitteet. Talousarviossa on otettu huomioon myös Ylä-Savon yhteisen maahanmuuttoneuvonnan kustannukset ja maahanmuuttoneuvojan palveluja on käytetty aktiivisesti. Kansalaisopiston toiminnan yhtenä painopisteenä on maahanmuuttajien kotoutumisen tukeminen koulutusta järjestämällä.

Pielavesi

Pielaveden kunnan talousarvio sekä talous- ja toimintasuunnitelman mukaan Pielaveden kunnan sivistysosaston toimintasuunnitelman mukaisesti Pielaveden yhtenäiskoulun 5.-6. luokkalaiset ovat mukana kansainvälisessä Erasmus+ -hankkeessa. Myös Pielaveden lukio panostaa kansainvälisyyteen ja on mukana kansainvälisessä nuorisovaihdossa.

Keitele

Keiteleen vuoden 2016 talousarviossa on varauduttu tukemaan paikallisia yhteisöjä kotouttamistyössä.

Muiden kuntien talousarviot sekä talous- ja toimintasuunnitelmat

Muiden kuntien talousarvioissa sekä talous- ja toimintasuunnitelmissa ei ole mainintoja maahanmuuttajiin liittyen ja maahanmuuttajista.

1.4.3 Kuntien toimintakertomukset

Kuntien toimintakertomuksissa raportoidaan toimintavuonna saavutetut tulokset. Koska strategioissa, talousarvioissa ja toimintasuunnitelmissa on vain suppeita mainintoja maahanmuutosta ja kansainvälisyydestä, on luonnollista, että asioista ei ole myöskään raportoitu toimintakertomuksissa.

1.4.4 Kuntien yhdenvertaisuussuunnitelmat

- **Iisalmi** – yhdenvertaisuussuunnitelma on lausuntokierroksella
- **Lapinlahti**- Lapinlahdella on yhdistetty tasa-arvolain mukainen tasa-arvosuunnitelma ja yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma. (Se on kuitenkin laadittu vanhan yhdenvertaisuuslain aikana, joten se kaipaa päivittämistä).

- **Kiuruvesi** - Kiuruveden yhdenvertaisuussuunnitelma valmistellaan parhaillaan ja se valmistuu vuoden 2015 loppuun mennessä.
- **Muut Ylä-Savon kunnat** eivät ole laatineet yhdenvertaisuussuunnitelmia, mutta osassa suunnitelma on valmisteilla. Tasa-arvosuunnitelmat on hyväksytty osassa kunnista.

1.4.5 Hyvien etnisten suhteiden edistäminen Ylä-Savossa

Iisalmen kaupungille myönnettiin ETNO-palkinto vuonna 2012 hyvien etnisten suhteiden edistämisestä. Hyvien etnisten suhteiden edistäminen on tullut Ylä-Savon alueella tärkeäksi, koska alueelle suuntautuu työperäistä maahanmuuttoa ja muutoinkin maahanmuutto on lisääntynyt. Alueelle on otettu myös kiintiöpakolaisia v.2013 alkaen. Itä-Suomen ETNO:n yhdeksi asiantuntiajäseneksi on nimetty toimintakaudeksi 2015 – 2019 Ylä-Savon maahanmuuttotyön neuvottelukunnan sihteeri Ylä-Savon maahanmuuttoneuvoja.

Maahanmuuttoon liittyviä kielteisiä ilmiöitä on noussut esille mm. rasistisena kirjoitteluna, sanallisenä uhkailuna, fyysisenä välivaltana ja ilkivallan kohdentamisena maahanmuuttajien yrityksiin. Keskeisinä tekijöinä etnisten suhteiden edistämiseksi ovat tietämyksen ja tuntemuksen lisääminen sekä alueen asukkaiden että maahanmuuttajien keskuudessa. Alueen asukkaiden on tärkeää ymmärtää maahanmuuton syitä, olivatpa ne sitten esim. perhesiteet, työ, pakolaisuus tai turvapaikanhaku. Maahanmuuttoa katsotaan usein vain pakolaisuuden näkökulmasta ja koetaan, että pakolaiset käyttävät hyväksi maan sosiaaliturvajärjestelmää ja saavat sellaisia oikeuksia, joita oman maan kansalaisilla ei ole. Tällaiset virheelliset tiedot pitää pystyä oikaisemaan. Oikean tiedon lisääntyessä on myös mahdollista vaikuttaa asenteisiin. Asenteisiin vaikuttaminen on erittäin tärkeää lasten ja nuorten kohdalla ja tässä työssä ovat avainasemassa kodit, koulut ja nuorisotoimet.

Jotta ennakkoluuloja ja pelkoja vieraita ihmisiä kohtaan voidaan hälventää, tulee molemmilla osapuolilla olla keskenään mahdollisuuksia normaaliin arkipäivän kanssakäymiseen. Tutustumisen kannalta on myös tärkeää järjestää erilaisia tilaisuuksia, joihin molemmat osapuolet voivat vaivattomasti osallistua. Tilaisuuksia voivat järjestää kaikki paikalliset toimijat kuten kunnat, oppilaitokset, järjestöt ja seurakunnat. Erityisesti kansalaisopistot ja muut oppilaitokset, jotka järjestävät maahanmuuttajien koulutusta ovat avainasemassa, koska heillä on koulutuksien kautta saatua laajempaa tietoa maahanmuuttajista ja heidän tarpeistaan.

Päätoimisen maahanmuuttoneuvojan toimiminen Ylä-Savossa on myös erittäin tärkeää, koska hänen kauttaan kunnat ja muut seudun toimijat saavat merkittävää tietoa maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin liittyvistä kysymyksistä sekä palvelujen toimivuudesta. Hyödyntämällä kaikkea tätä tietoa voidaan edistää maahanmuuttajien kotoutumista Ylä-Savoon ja antaa myös asukkaille oikeaa tietoa maahanmuuttoon liittyvistä kysymyksistä. Maahanmuuttoneuvojan tiedotustoimintaa kehitetään maahanmuuttajien määrän kasvaessa Ylä-Savossa tulevaisuudessa.

Iisalmen kaupunginvaltuusto, sekä Lapinlahden ja Sonkajärven kunnanvaltuustot tekivät 2012 periaatepäätöksen kiintiöpakolaisten vastaanottamisesta. Vuosina 2013-2015 kolmen kunnan alueelle saapui yhteensä 129 afgaanipakolaista, joista suurin osa asuu alueella edelleen. Iisalmi jatkaa kiintiöpakolaisten vastaanottoa 2015-2017. Pakolaistyössä toimii pakolaiskoordinaattori, pakolaisohjaaja ja sosiaalityöntekijä.

Maahanmuuttotyö tekee yhteistyötä eri järjestöjen kanssa. Pakolaistyö tekee kotouttamisen edistämiseksi tiivistä yhteistyötä mm. SPR:n kanssa.

Turvapaikanhakijat

Ylä-Savossa perustettiin Keiteleellä 12/2015 turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskus ja lisälleen perustettiin 12/2015 hätämajoituskeskus, joka lopetti toimintaansa 31.1.2016. SPR ylläpitää vastaanottokeskuksia ja tekee yhteistyötä kuntien, seurakuntien ja järjestöjen kanssa.

Keitele

Keiteleen kunta on tiiviisti mukana vastaanottokeskuksen (VOK) toiminnassa mm. kiinteistön, lasten koulunkäynnin mutta myös kotouttamistyön koordinoinnin, vapaaehtoistyön, keräyksien ja tapahtumien osalta. Keiteleelle on perustettu kunnanhallituksen nimeämä paikallinen kotouttamisen työryhmä, jonka jäseninä on kunnan johtavia viranhaltijoita, SPR:n, terveydenhuollon, pelastuslaitoksen ja poliisin edustajat. Kotouttamistyöryhmän työ keskittyy paikallisesti VOK:in toiminnan tukemiseen, harrastus- ja työmahdollisuuksien järjestämiseen ja turvallisiin kohtaamisiin paikallisen väen kanssa. Suunnitteilla on kotouttamistyön hanke maaseuturahaston kautta.

2 MAAHANMUUTTAJATYÖN YHTEISTYÖVERKOSTOT

2.1 Maahanmuuttohallinnon toimijoita Suomessa

Tietoa ulkomaalaisten erilaisista oleskeluluvista (sekä myös esim. turvapaikan hakemisesta, kansalaisuuden saamisesta ja maasta poistamisesta) saa Maahanmuuttoviraston (Migri) internet-sivuilta: www.migri.fi.

Maahanmuuttoasiat Suomessa

Asia	Vastuuviranomainen
Maahanmuuttopolitiittiset linjaukset, toiminnan painopisteet	Sisäministeri ohjaa maahanmuuttopolitiikkaa valtioneuvoston linjausten mukaisesti
Maahanmuuttohallinto- ja politiikka	Sisäministeriö
Maahanmuuttolainsäädännön kehittäminen	Sisäministeriö
Maahanmuuttoviraston tulosohejaus	Sisäministeriö
Viisumi	Edustusto
Oleskelulupa, Suomen kansalaisen perheenjäsen	Poliisi

Oleskelulupa, Suomessa asuvan ulkomaalaisen perheenjäsen	Maahanmuuttovirasto
EU-kansalaisen ja häneen rinnastettavan oleskelulupa	Poliisi
Työntekijän oleskelulupa	Työvoimapolitiittinen harkinta: Työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto) Muut edellytykset: Maahanmuuttovirasto
Elinkeinoharjoittajan oleskelulupa	Elinkeino- ja liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) Muut edellytykset: Maahanmuuttovirasto
Turvapaikka Oleskelulupa toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella	Puhuttelut ja päätös: Maahanmuuttovirasto Vastaanoton käytännön toiminnan ohjaus ja suunnittelu: Maahanmuuttovirasto Vastaanottokeskusten perustaminen ja lakauttaminen: Sisäministeriö Kiintiöpakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntiin sijoittaminen: ELY-keskukset
Oleskelulupien jatkaminen	Poliisi, erityistapauksissa Maahanmuuttovirasto
Käännyttäminen	Rajatarkastusviranomainen, Poliisi, Maahanmuuttovirasto
Karkottaminen	Esitys: Poliisi, rajatarkastusviranomainen Päätös: Maahanmuuttovirasto Täytäntöönpano: Poliisi
Kansalaisuushakemus ja -ilmoitus	Maahanmuuttovirasto
Muutoksenhaku	Hallinto-oikeudet (turvapaikka-asiat: Helsingin hallinto-oikeus) Korkein hallinto-oikeus

Kotouttaminen	Työ- ja elinkeinoministeriö, ELY-keskukset, kunnat
Koulutus- ja kulttuuripalvelut	Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus

Lähde: Maahanmuuttovirasto, 2014

2.2 Maahanmuuttotyön neuvottelukunta Ylä-Savossa

Kotouttamislain mukaan kunta tai useampi kunta yhdessä voi asettaa yhteistyössä paikallisten työmarkkina-, yrittäjä- ja kansalaisjärjestöjen kanssa kotouttamisen suunnittelun ja toimeenpanon kehittämistä sekä etnisten suhteiden edistämistä varten paikallistason neuvottelukunnan. (1386/2010, 3 luku, 31 §)

Ylä-Savoon on perustettu kotouttamisohjelmatyön valmistuttua Ylä-Savon maahanmuuttotyön neuvottelukunta v.2012, jonka tehtäviä ovat:

- koko kotouttamisohjelman päivittäminen 4 vuoden välein (seuraavan kerran 2019)
- maahanmuuttoon liittyvistä asioista, toiminnasta, palveluista yms. tiedottaminen
- Ylä-Savon maahanmuuttoneuvojan yhteistyöverkostona ja ”ohjausryhmänä” toimiminen
- kuntien työntekijöiden monikulttuurisuuskoulutusten koordinointi ja valvonta
- kulttuurienvälisen vuoropuhelun ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen Ylä-Savossa
- kuntien, eri viranomaisten ja yhteistyötahojen vuoropuhelun sekä yhteistyöverkostojen edistäminen

Ylä-Savon maahanmuuttotyön neuvottelukunta toimii myös maahanmuuttajille sellaisena foorumina, jonka kautta esimerkiksi kehittämisideoita tai epäkohtia voi viedä tiedoksi kuntiin.

Neuvottelukunnassa on edustajat jokaisesta kunnasta (eri palvelualoilta), maahan muuttaneiden edustajat, edustajat TE-toimistosta, maistraatista, poliisista tulee edustaja kutsuessa ja tarvittaessa, Kelalta, oppilaitoksista ja mahdollisuuksien mukaan järjestöiltä sekä yhteisöiltä (esim. seurakunnat, 3. sektorin toimijat), samoin yrittäjien edustus. Neuvottelukunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Vuoden 2015 loppuun asti puheenjohtajana toimii Vierejän kunnan kansalaisopiston rehtori Maija-Leena Kemppainen. Uusi neuvottelukunta valitaan neljän vuoden välein. Seuraava kausi on 2016 – 2019.

3 KOTOUTTAMISTA TUKEVAT TOIMET

3.1 Alkuinfo

3.1.1 Valtakunnallinen perustietoaineisto

Maahanmuuttajalle annetaan tietoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa. Lisäksi maahanmuuttajalle annetaan tietoa palvelujärjestelmästä ja kotoutumistoimenpiteistä. Perustietoaineisto annetaan kaikille Suomeen muuttaville oleskelulupapäätöksen tiedoksiannon, oleskeluoikeuden rekisteröinnin, oleskelukortin myöntämisen tai kotikunta- ja väestötietojen rekisteröinnin yhteydessä. Valtion viranomaiset vastaavat osaltaan perustietoaineiston sisällön tuottamisesta ja ajan tasalla pitämisestä. Sisäasiainministeriö vastaa perustietoaineiston yhteensovittamisesta, kääntämisestä ja jakelusta. Aineistoa jaetaan mm. poliisin ja maistraatin toimipisteistä. Perustietoaineisto on julkaistu 1.9.2011 ja se on selkokielen. Aineisto on käännetty 12:lle Suomessa yleisimmälle maahanmuuttajien kielelle. Perustietoaineisto ja eri kieliversiot löytyvät sähköisenä osoitteesta: www.lifeinfinland.fi

Lisää tärkeää tietoa Suomessa asumisesta ja elämisestä löytyy osoitteesta www.infopankki.fi. Infopankki palvelee kaikkiaan viidellätoista kielellä: suomi, ruotsi, englanti, viro, ranska, venäjä, somali, serbokroatia, turkki, arabia, persia, kiina, albania, espanja ja kurdi. Infopankissa olevien linkkien kautta on saatavissa tietoa eri viranomaisten ja järjestöjen palveluista. Sivustosta on hyötyä niin maahanmuuttajille kuin heidän kanssaan työskenteleville.

Kotouttamisen osaamiskeskus – vahvistaa kotoutumista tukevan työn osaamista, lisätietoa www.kotouttaminen.fi

Kotouttamisen osaamiskeskus toimii työ- ja elinkeinoministeriössä osana työllisyys- ja yrittäjyysosastoa ja maahanmuuttajien kotouttaminen -ryhmää. Osaamiskeskuksessa työskentelee moniammatillinen asiantuntijatiimi. Kotouttamisen osaamiskeskuksen tavoitteena on tukea maahanmuuttajien kotoutumista edistävää työtä paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti, jotta kotouttamistyön vaikuttavuutta voidaan lisätä. Näin tuetaan myös maahanmuuttajia ja heidän hyvinvointiaan.

3.1.2 Iisalmen maahanmuuttajaopas

Iisalmen maahanmuuttajaoppaan tarkoituksena on tarjota vasta alueelle muuttaneelle maahanmuuttajalle tietoa kaupungin palveluista. Oppaaseen on kerätty tietoja, joita maahanmuuttaja tarvitsee, kun hän aloittaa elämän uudessa maassa ja kunnassa. Oppaassa on asumiseen, työhön, koulutukseen, erilaisiin palveluihin ja harrastustoimintaan liittyvää tietoa sekä myös eri viranomaisten yhteystietoja. Iisalmen maahanmuuttajaopas on julkaistu suomeksi, venäjäksi ja englanniksi. Iisalmen kaupungin internet-sivuilla on myös tietoa kaikille Ylä-Savon maahanmuuttajille. Opas ja tietoa löytyy sähköisenä osoitteesta: www.iisalmi.fi/maahanmuuttoneuvonta sekä Ylä-Savon kuntien nettisivuilta.

3.2 Maahanmuuttoneuvonta ja pakolaistyö

3.2.1 Maahanmuuttoneuvonta

Kotouttamislain mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että maahanmuuttajille uudessa laissa tarkoitetut toimenpiteet ja palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Yksi näistä toimenpiteistä on maahanmuuttajien tehokas alkuvaiheen ohjaus ja neuvonta kunnan palveluiden piiriin.

Vastaanottava Pohjois-Savo -hanke tarjosi maahanmuuttoneuvontaa Ylä-Savossa vuosina 2009 - 2011. Hankkeen tarjoama neuvonta loppui syyskuun 2011 lopussa. Hankkeessa luotiin malli Ylä-Savoon kiertävästä maahanmuuttoneuvonnasta, joka on mahdollista toteuttaa kuntien yhteistyönä ja juurruttaa osaksi kunnan palveluita.

Ylä-Savon kunnat päättivät yksimielisesti perustaa kuntien yhteisen kiertävän maahanmuuttoneuvojan toimen. Toimi sijoittui Iisalmen kaupungin organisaatioon vuoden 2012 alusta lähtien. Mukaan tulleet kunnat osallistuivat neuvojan palkkaukseen maahanmuuttajien määrän mukaisessa suhteessa.

Neuvojan tehtäviksi on muodustunut mm. seuraavaa:

- välittää tietoa ja johdattaa kysyjä oikean viranomaisen tai muun tahon luo.
- auttaa löytämään ”oikealle luukulle” alkuvaiheessa esim. lupa-asioissa sekä sosiaaliturvaan, opiskeluun, työnhakuun, asuntoon sekä lasten päivähoitoon ja kouluun liittyvissä asioissa.
- avustaa lomakkeiden täyttämisessä ja muihin asianmukaisiin palveluihin ohjautumisessa.
- toimii alkuvaiheessa myös maahanmuuttajan kieliapuna ajanvarauksissa tai ohjatesaan maahanmuuttajaa viranomaistapaamisiin.
- tekee lain mukaisia kunnan alkukartoituksia Ylä-Savon maahanmuuttajille.
- toimii myös viranomaisten tukena ja asiantuntijana maahanmuuttoasioissa.
- avustaa tiedotustehtävissä maahanmuuttajia koskevissa asioissa, kuten esim. päivittää maahanmuuttajaopasta eri kielillä
- toimii yhteistyössä pakolaisten maahanmuuttoon liittyvissä kysymyksissä muiden viranomaisten kanssa Ylä-Savoon tulevien pakolaistaustaisten maahanmuuttajien asioissa.
- turvapaikanhakijoiden tulon valmistelu
- hankkeiden valmistelu

3.2.2 Pakolaistyö

Iisalmen kaupunginvaltuusto, sekä Lapinlahden ja Sonkajärven kunnanvaltuustot tekivät 2012 periaatepäätöksen kiintiöpakolaisten vastaanottamisesta. Vuosina 2013 - 2015 kolmen kunnan alueelle saapui yhteensä 129 afgaanipakolaista, joista suurin osa asuu alueella edelleen. Iisalmi jatkaa kiintiöpakolaisten vastaanottoa 2015 - 2017.

Malli kiintiöpakolaisten vastaanottoon laadittiin Uusi koti-hankkeen avulla, jossa toimi kaksi vakinaista työntekijää, pakolaiskoordinaattori ja pakolaisohjaaja. Hankkeen päätyttyä kesäkuussa

2015 pakolaistyö siirtyi Iisalmen kaupungin alaisuuteen. Pakolaistyöntekijät jatkavat työskentelyä myös Lapinlahden ja Sonkajärven alueella kuntien yhteistyösopimuksen mukaisesti.

Pakolaistyö tarjoaa seuraavia palveluita:

- kiintiöpakolaisten vastaanotto ja siihen liittyvät valmistelut
- kiintiöpakolaisten vastaanottoon liittyvä kuntien välinen yhteistyö
- kiintiöpakolaisten vastaanottoon liittyvä hankesuunnittelu
- matalan kynnyksen neuvontaa pakolaisille ja pakolaisstatuksen saaneille turvapaikan hakijoille
- kiintiöpakolaisten alun terveystarkastukset
- arkielämän ohjausta Suomeen saapumisen jälkeen
- pakolaisten tulkkipalvelut
- toimii yhteistyössä KELAn, sosiaalitoimen, poliisin sekä muiden viranomaisten kanssa pakolaisasioissa
- kiintiöpakolaisten alkukartoituksen ja kotoutumiskoulutuksen koordinointi yhdessä TE-toimiston kanssa
- yhteistyö koulujen ja päiväkotien kanssa pakolaisasioissa
- alueella toimivien järjestöjen ja seurojen koordinointi pakolaistyössä (mm. SPR, seurakunta, liikuntaseurat)
- toimii osana valtakunnallista pakolaistyön verkostoa
- turvapaikanhakijoiden tulon valmistelu
- hankkeiden hakeminen

3.3 Alkukartoitus

TE-toimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi TE-toimistoon julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa (1295/2002) säädetyllä tavalla. Tämä siis koskee maahanmuuttajia, joilla on Ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa, EU-kansalaisen oleskeluoikeuden rekisteröinti tai oleskelulupakortti Suomessa.

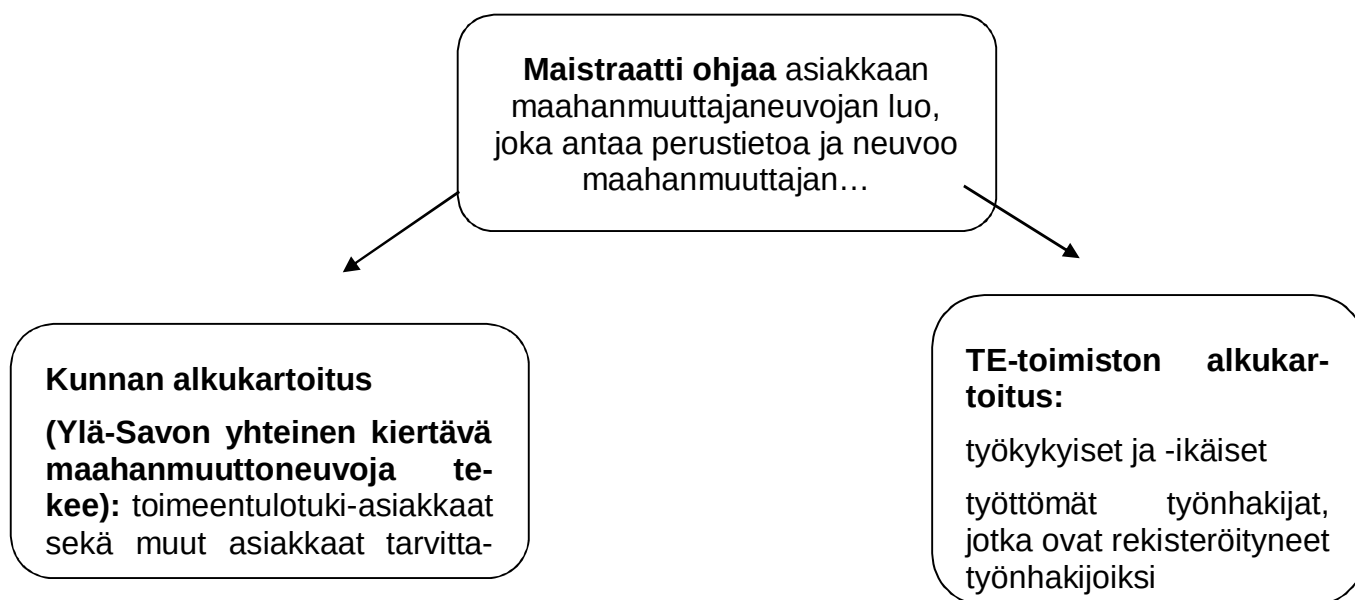
TE-toimisto hankkii maahanmuuttajan alkukartoituksen ostopalveluna, tällä hetkellä sopimus on voimassa Savon ammatti- ja aikuisopiston kanssa. Alkukartoituksen tiedot siirtyvät TE-toimistoon KOULUTUSPORTTI-järjestelmän kautta.

Kunta (Maahanmuuttoneuvonta) järjestää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea, esimerkiksi vanhukset tai kotona lasten kanssa oleva vanhempi. TE -toimisto tai kunta voi myös käynnistää alkukartoituksen sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä.

TE-toimisto tai kunta, joka on järjestänyt alkukartoituksen, ohjaa maahanmuuttajan tarvittaessa saamaan muun viranomaisen tai palvelujen järjestäjän palveluita. Alkukartoituksen perusteella TE-toimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelman. Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisval-

miudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Siinä myös selvitetään tätä tarkoitusta varten tarvittavassa laajuudessa maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat.

Alkukartoituksen järjestäminen Ylä-Savossa

Alkukartoitukseen sisältyy uuden kotouttamislain mukaan alkuhaastattelu ja tarvittaessa tarkentavia toimenpiteitä. Alkuhaastattelussa selvitetään maahanmuuttajan yleiset kotoutumisen valmiudet:

1. luku- ja kirjoitustaito;
2. suomen ja ruotsin kielen taito;
3. opiskelutaidot ja -valmiudet;
4. aikaisempi koulutus ja työkokemus;
5. erityistaitoihin liittyvä osaaminen ja muut vahvuudet;
6. omat työllistymis- ja koulutustoiveet;
7. elämäntilanne ja siitä johtuvat palvelutarpeet;

Alkukartoitukseen voidaan sisällyttää alkuhaastattelussa saatujen tietojen perusteella muun muassa seuraavia tarkentavia toimenpiteitä:

1. henkilön osaamisen kartoitus ja tunnistaminen;
2. luku- ja kirjoitustaidon selvittäminen;
3. suomen ja/tai ruotsin kielen suullisen ja kirjallisen taidon selvittäminen;
4. opiskelutaitojen selvittäminen;
5. urasuunnittelu;
6. palvelutarpeiden kartoitus;

Kunnan tekemä alkukartoitus Ylä-Savossa tehdään siten, että maahanmuuttoneuvoja tekee ensin maahanmuuttajalle alkukeskustelun / -haastattelun, jossa selvitetään yleiset kotoutumisen valmiudet. Tämän jälkeen maahanmuuttoneuvoja kartoittaa tarkemmin maahanmuuttajan kielitaitoja ja opiskeluvaihtoehtoja. Alkukartoituksen pohjalta maahanmuuttoneuvoja suosittelee henkilölle

oikeantasoista suomenkielen kurssia tai antaa muita jatkotoimenpidesuosituksia. Tässä vaiheessa arvioidaan myös, tarvitseeko maahanmuuttaja pidempiaikaisen, säännöllisesti seurattavan kotoutumissuunnitelman.

TE-toimiston hankkiman alkukartoituksen tiedot kirjataan työhallinnon valtakunnalliseen URA-tietokantaan. Käytännössä TE- toimistossa alkukartoitus tapahtuu seuraavalla tavalla: uusi maahanmuuttanut asiakas ilmoittautuu työnhakijaksi. Jos asiakas on asunut Suomessa alle 3 vuotta, hänelle tehdään samalla käynnillä lähete alkukartoitukseen. Kun asiakas on käynyt alkukartoituksessa, hänelle joko soitetaan tai hänelle annetaan aikavaraus 1. kotoutumis- tai työllistymissuunnitelman laatimiseksi.

TE-toimiston alkukartoitus ja palvelut ovat tarkoitettu työnhakijoille. Opiskelijat ovat erikoinen ryhmä, koska heidän on mahdollista tehdä osa-aikatyötä opiskelujen aikana tai koulun lomien aikaan kokoaikatyötä, mutta koska lupa on myönnetty opiskelun perusteella, on se heille myös ensisijaista. He voivat toki olla työnhakijoina ja heille voidaan tarvittaessa laatia alkukartoitus; kotoutumissuunnitelma vain jos siihen on todellinen tarve.

Kunnan edustaja (todennäköisimmin maahanmuuttoneuvoja tai pakolaisohjaaja) on läsnä kotoutumissuunnitelman laatimisessa tarpeen mukaan; mikäli TE-toimisto tai kunta katsoo asiakkaan tilanteen sitä vaativan.

3.4 Kotoutumissuunnitelma

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan on maahanmuuttajalla;

- jos hänen on katsottu alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi;
- jos hän on työtön ja rekisteröitynyt työnhakijaksi julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädettyllä tavalla;
- jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea – maahan muuttanut ei voi saada toimeentulotukea mikäli hän on muuttanut Suomeen työn tai perhesiteen perusteella (EU, 3.maat) eikä ole asunut Suomessa vakinaisesti viittä vuotta (Ulkomaalaislaki, Laki toimeentulotuen soveltamisesta);

Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tms. myöntämisestä ja se laaditaan enintään vuodeksi. Kotoutumissuunnitelmaan oikeuttava enimmäisaika on kolme vuotta ensimmäisen kotoutumissuunnitelman allekirjoittamisesta, ja kyseistä aikaa voidaan tarvittaessa pidentää enintään kahdella vuodella (esim. vammautumisesta, sairaudesta, äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaasta tai muusta näihin verrattavasta syystä). Kunta ja TE-toimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Perustellusta syystä kunta ja maahanmuuttaja tai TE-toimisto ja maahanmuuttaja voivat kuitenkin laatia kotoutumissuunnitelman keskenään. Kunta tai TE-toimisto käynnistää alkukartoituksen perusteella kotoutumissuunnitelman laatimisen viimeistään kahden viikon kuluttua alkukartoituksesta.

3.4.1 Kotoutumissuunnitelman sisältö

TE- toimisto sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävistä toimenpiteistä ja palveluista.

Kunta sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa kotoutumista ja työllistymistä edistävistä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei terveydentilansa, ikänsä, perhesyiden taikka näihin rinnastettavien syiden vuoksi voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin.

3.4.2 Alaikäisen kotoutumissuunnitelma

Kunta laatii alaikäisen maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelman, jos siihen on alaikäisen yksilöllisistä olosuhteista johtuva tarve. Alaikäiselle ilman huoltajaa saapuneelle ja oleskeluluvan saaneelle laaditaan aina kotoutumissuunnitelma. Suunnitelma sovitetaan yhteen perheen kotoutumissuunnitelman ja alaikäiselle laadittavien muiden asiaan liittyvien suunnitelmien kanssa. Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä lapsen tai nuoren ja hänen huoltajansa tai edustajan kanssa.

3.4.3 Perheen kotoutumissuunnitelma

Kunta laatii perheen kotoutumissuunnitelman, jos perheen kokonaistilanne sitä edellyttää. Suunnitelman tarvetta arvioitaessa kiinnitetään erityisesti huomiota lapsen tai nuoren kehitystä tukevan ja ohjaavan vanhemmuuden edellytyksiin ja vanhempien tuen ja koulutuksen tarpeisiin. Perheen kotoutumissuunnitelma laaditaan monialaisena yhteistyönä ja sovitetaan yhteen yksilöllisten kotoutumissuunnitelmien ja perheenjäsenille laadittujen muiden asiaan liittyvien suunnitelmien kanssa.

3.4.4 Kotoutumissuunnitelmasta ja sen laatimisesta aiheutuvat velvollisuudet

Kunnan tai TE-toimiston, joka laatii maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelman, on selvitettävä maahanmuuttajalle suunnitelmasta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvat oikeudet ja velvollisuudet kirjallisesti ja maahanmuuttajan pyynnöstä suullisesti siten, että hän ne ymmärtää. Suunnitelman laatineen viranomaisen on aktiivisesti tarjottava maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelmaan sisältyviä toimenpiteitä ja palveluja. Kunnan ja TE-toimiston on seurattava kotoutumissuunnitelman toteutumista; suunnitelma tarkistetaan maahanmuuttajan palvelutarpeen mukaisesti tai vähintään kerran vuodessa. TE-toimiston on tarkistettava kotoutumissuunnitelma julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla. Suunnitelma voidaan myös tarkistaa osapuolten sitä erikseen pyytäessä.

3.5 Kotoutumis- ja suomenkielen koulutus

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on antaa aikuiselle maahanmuuttajalle kielelliset, yhteiskunnalliset ja elämänhallintaan liittyvät valmiudet toimia tasavertaisena yhteiskunnan jäsenenä Suomessa. Kotouttamiskoulutusta toteutetaan Opetushallituksen opetussuunnitelmasuosituksen mukaan. Koulutukset hankitaan kilpailutusten perusteella. TE-toimiston asiakkaana olevat maahanmuuttajat ohjataan pääasiassa työvoimakoulutuksena toteutettavaan kotoutumiskoulutukseen. TE-toimiston asiakkaana olevat maahanmuuttajat ohjataan pääasiassa työvoimakoulutuksena toteutettavaan kotoutumiskoulutukseen sekä luku- ja kirjoitustaidon opetukseen. Muutoksena aiempaan on se, että asiakkaat eivät itse enää hae koulutuksiin vaan TE-toimisto siirtää asiakkaat Koulutusportissa oleviin koulutusjonoihin. Kun asiakkaalle on tarjolla hänen opiskeluvalmiuksiin ja kielitaitoaan vastaava koulutus, hänelle ilmoitetaan koulutuspaikasta kirjeellä.

Jos maahanmuuttanut asiakas ei saa koulutuspaikkaa kotoutumis- tai luku- ja kirjoitustaidon opetuksesta tai hän on jo saavuttanut B-tason kielitaidon, hänet ohjataan omaehtoiseen opiskeluun. Tämä tarkoittaa sitä, että asiakas voi suorittaa valmentavia opintoja (VALMA, Lukioon valmistava, Porras Tulevaan- koulutus, perusopetukseen valmistava opetus) tai lukiota tai ammatillisia opintoja ja samalla saada työttömyysetuuden. Työttömyysetuuden saaminen edellyttää, että hakijan kotoutumisaika on voimassa. Lukioon ja ammatillisiin opintoihin työttömyysetuuden saa enintään 24 kuukautta; myös alle 25-vuotiaat asiakkaat.

Tehokkaan kotoutumisen ja työelämään pääsemisen kannalta olisi erittäin tärkeää, että maahanmuuttajat voivat aloittaa kielikoulutuksen mahdollisimman pian Suomeen muuton jälkeen. Monipuolinen ja laadukas kieli- ja kotoutumiskoulutus tulisi olla mahdollista kaikille maahantulosityystä riippumatta. Tehokkaan kotoutumisen ja työelämään pääsemisen kannalta olisi erittäin tärkeää, että maahanmuuttajat voivat aloittaa kielikoulutukseen mahdollisimman pian Suomeen muuton jälkeen. Monipuolinen ja laadukas kieli- ja kotoutumiskoulutus tulisi olla mahdollista kaikille maahantulosityystä riippumatta. Kotoutumiskoulutuksen Ylä-Savossa järjestää Pohjois-Savon TE-toimiston ostopalveluna tällä hetkellä koulutuksen tarjoaa YSAO.

Suomen kielen ja kulttuurin opetusta järjestävät mm. eri kuntien kansalaisopistot, Portaanpään kristillinen opisto ja Savonia AMK, joiden kursseille kaikki voivat osallistua. Snellman kesäyliopiston Iisalmen yksikön suomen kielen kursseista kannattaa kysyä kesäyliopistolta. Kts. yhteystiedot liitteessä. SPR järjestää epävirallista suomen kielen opetusta ja läksykerhoja pakolaisille. Suomen kielen koulutukseen on panostettava tulevaisuudessa ja siihen on taattava riittävät resurssit alueen kuntien ja kaupunkien toimesta.

3.6 Tulkkipalvelut

Viranomaisen on huolehdittava asian tulkitsemisesta tai kääntämisestä, jos maahanmuuttaja ei osaa kielilain (423/2003) mukaan viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä taikka hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta. Viranomaisen huolehtii mahdollisuuksien mukaan tulkitsemisesta ja kääntämisestä myös muussa maahanmuuttajan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevassa asiassa. Asia voidaan tulkita tai kääntää sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän. Viranomaisen tulkitsemis- ja kääntämisvelvollisuus ei koske aineistoa, joka ei vaikuta asian käsittelyyn. (Kotoutumislaki 1 luku 5 §)

Kunnalle korvataan tulkitsemisesta aiheutuneet kustannukset kun asian käsittely koskee maahanmuuttajaa, jolle on suojelun tarpeen, maasta poistamisen estymisen (poistuva pykälä?) tai Ulkl 93§:n (koskee kansainvälistä suojelua) mukaan myönnetty oleskelulupa muusta yksilöllisestä inhimillisestä syystä tai humanitaaristen tai kansainvälisten velvoitteiden täyttymisen vuoksi. (Kotoutumislaki 6 luku 48 §)

3.6.1 Käytännön ohjeita tulkin käyttämiseen

Suomessa toimii 9 tulkkikeskusta, joista seitsemän on kunnallisia tulkkikeskuksia. Tulkkikeskukset tarjoavat tulkkaus- ja käännöspalveluja ympäri Suomen n. 175 kielellä. Keskusten tarjonta vaihtelee 20-80 tulkattuun kieleen. Ylä-Savoa lähin tulkkikeskus on Keski-Suomen tulkkikeskus, joka sijaitsee Jyväskylässä (ks. yhteystiedot liitteestä). Kiintiöpakolaisten osalta lisälmen kaupungilla ja Sonkajärven sekä Lapinlahden kunnalla on tulkkisopimus Semantix Tulkkipalveluiden kanssa 31.07.2016 saakka.

Suomessa toimii myös suuri määrä erilaisia käännös- ja tulkkaustoimistoja, joita löytyy etsimällä internetistä. Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton sivuilta voi myös hakea tulkkien ja kääntäjien yhteystietoja: www.sktl.fi. Läsnäolotulkkauksen lisäksi käytetään myös puhelin- ja videotulkkausta. Tulkkeja voi tiedustella myös paikallisesta TE-toimistosta.

Kun tilaat tulkin ilmoita tulkille ja/tai tulkinvälittäjälle:

- kieli
- tulkkauspäivä, alkamis- ja päättymisaika, varaa noin kaksinkertainen aika yksikieliseen keskusteluun verrattuna
- tulkkauspaikka ja osoite
- laskutusosoite
- tulkkia käyttävän viranomaisen nimi
- tulkkauksen aihe (toimita tarvittaessa materiaalia, jotta tulkki voi valmistautua etukäteen tulkkaukseen)
- tarvitaanko tulkiksi mies/nainen
- varaajan nimi, puhelinnumero
- tulkattavan asiakkaan nimi

Tilaa tulkki tulkkivälityksestä ajoissa. Mikäli asiakkaalle varattu aika peruuntuu tai muuttuu, ota heti yhteys tulkkivälitykseen. Peruuttamaton tulkkaus laskutetaan aina.

Ilmoita asiakkaalle:

- tulkki tulee paikalle haastatteluun/tilanteeseen
- pyydä asiakasta tulemaan n. 10 minuuttia aikaisemmin ilmoitettuun paikkaan ja ilmoita tulkkauksen alkamis- ja päättymisajat.

Ylä-Savossa on parhaillaan menossa neuvottelut mahdollisen kaikkien maahan muuttaneiden tulkkipalveluita kattavan sopimuksen saamisesta kuntien ja SOTE Ky:n kanssa.

3.6.2 TE-toimiston kielipalvelut

Maahanmuuttajalle on informaatiota annettaessa käytettävä tulkki- ja käännöspalveluja hallinto-laissa säädetyllä tavalla. Erityisesti tulkki- ja käännöspalveluja tulee käyttää maahanmuuttajien kotouttamissuunnitelmaa laadittaessa ja tarkistettaessa.

Valtion talousarvioissa on osoitettu TE-toimistojen toimintamenoihin varoja tulkki- ja käännöspalveluihin. Tulkkaus- ja käännöspalveluja voidaan käyttää mm. seuraaviin tarkoituksiin:

- kotoutumissuunnitelmien, työllisyysuunnitelmien ja aktivointisuunnitelmien laatimiseen
- suunnitelmissa todetun palvelutarpeen arviointi ja siitä sopiminen
- ammatinvalinnanohjaus, ammattitietopalvelu ja vajaakuntoisten palvelut
- ryhmäpalvelut ja osaamiskartoitukset
- työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ohjaamisessa tarvittavat palvelut
- sähköisten palvelujen käyttöön opastaminen
- TE-toimistojen keskeisten asiakastiedotteiden kääntäminen
- työttömyysetuuteen liittyvä opastus

Kotoutumissuunnitelmia laatiessa ja tarkistettaessa yhdessä maahanmuuttajan, TE-toimiston ja kunnan kanssa, kunta voi huolehtia tulkkauskuluista ja hakea niistä korvausta ELY-keskukselta. Tämä edellyttää, että asiakas kuuluu pakolaisten vastaanoton piiriin tai on paluumuuttaja. Tulkkipalvelun saaminen ei ole sidottu kunnan edustajan läsnäoloon, mutta edellyttää suunnittelua ja sovittua yhteistyötä kotoutumisen tukemiseksi ja edistämiseksi.

Muiden maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmien laatimisesta ja tarkistamisesta aiheutuvista tulkkaus- ja käännöspalvelun kustannuksista vastaa TE-toimisto. Tulkkipalvelun kustannusten alentamiseksi TE-toimistoja kehoitetaan käyttämään yhä enemmän etätulkkauksia (puhelin- ja videotulkkaus).

Jos maahanmuuttaja-asiakas lähetetään TE-toimiston tai työvoimapalvelukeskuksen (TYP) aloitteesta esim. lääkärin, neuropsykologin tms. työhallinnon ulkopuolisen asiantuntijatahon tutkimuksiin, tulee tulkkikustannukset sisällyttää tutkimuksen hintaan. Tällaisia tutkimuksia voidaan hankkia asiantuntijapalveluina TE- toimiston erityismenomäärärahoilla tai erillispalveluina palvelukeskuksille varatuilla erillisillä määrärahoilla.

3.6.3 Kelan kielipalvelut

Kelalla on omille toimihenkilöilleen tarkoitetut ohjeet:

- toisessa kansainvälisiä etuusasioita koskevassa ohjeessa käsitellään mm. EU-asiakirjojen kääntämistä
- toisessa, Kelan toimeenpano-ohjeessa hallintolain soveltamista etuusasioissa (11/2003) käsitellään Kelan velvollisuutta huolehtia tulkitsemisesta. Kela on velvollinen huolehtimaan tulkitsemisesta ja kääntämisestä, jos asia voi tulla vireille Kelan aloitteesta esim. oikaisu-takaisinperintä tai väärinkäyttöasiana, joskus myös tarkistusasiana. Tällöin Kela vastaa

tulkkauspalvelun ostamisesta aiheutuvista kustannuksista. Kelan asiat yleensä tulevat viireille asiakkaan aloitteesta eli hakemuksesta > asiakkaan aloitteesta viireille tulevissa asioissa lähtökohtaisesti asiakas vastaa tulkitsemis- ja kääntämiskustannuksista.

- Tulkkipalvelut www.kela.fi/ajanvaraus samalla, kun varaa ajan sähköisesti, voi varata ajalle myös maksuttoman tulkin.

3.6.4 Pakolaisten kielipalvelut

Kunta, joka on sopinut ELY- keskuksen kanssa pakolaisten vastaanotosta, järjestää ELY- keskuksen kuntaan sijoittamien pakolaisten vastaanoton. Osana tätä vastaanottoa kunta järjestää mm. tulkki- ja käännöspalvelut. Kunnan järjestämät pakolaisten vastaanoton tulkki- ja käännöspalvelujen kustannukset korvataan kunnalle täysimääräisinä valtion varoista; korvaukset maksaa ELY –keskus. Kustannukset korvataan kunnalle, kun tulkki- ja käännöspalvelut liittyvät:

- pakolaiselle järjestetyn sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin
- pakolaisen kotoutumissuunnitelman laatimiseen
- pakolaisen maahantulon alkuvaiheeseen liittyvään kotoutumista edistävien palvelujen käyttöön perehdyttämiseen kunnassa (asiointi kaupassa, viranomaisten luona jne. sekä koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön.)

Iisalmen, Sonkajärven ja Lapinlahden osalta on tulkkisopimus solmittu Semantix Oy:n Tulkkipalveluiden kanssa 31.07.2016 saakka. Kts yhteystiedot liitteestä.

3.6.5 Tulkki- ja käännöspalvelujen korvausten hakeminen ja maksaminen

ELY -keskus korvaa kunnalle pakolaisten vastaanoton tulkki- ja käännöspalvelun kustannukset jälkikäteen laskutuksen perusteella. Kustannukset maksetaan pakolaisten vastaanottosopimuksessa määritellyllä tavalla. Jollei tulkki- ja käännöspalvelun korvauksia haeta kahden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, minä toiminta on tapahtunut, korvausta ei makseta jos pätevää syytä viivästymiseen ei näytetä.

3.7 Ylä-Savon toimijoiden monikulttuurisen osaamisen tukeminen

Uuden kotouttamislain mukaan kunta on vastuussa henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä monikulttuurisuusasioissa. Ylä-Savon kunnissa tämä tehtävä hoidetaan niin, että kunnat järjestävät monikulttuurisuuskoulutuksia vuorotellen siten, että joka vuosi järjestetään vähintään kaksi koulutusta. Näin jokainen kunta tulee järjestämään yhden koulutuksen joka neljäs vuosi eli järjestämissaakka ei ole suhteettoman suuri, mutta on silti tarjolla kaikille kunnille joka vuosi kaksi kertaa (ks. alempana oleva luettelo vastuukunnista). Iisalmi järjestää kaksi koulutusta joka neljäs vuosi, koska siellä työntekijöiden ja maahanmuuttajien määrä on suurempi muihin Ylä-Savon kuntiin verrattuna.

Koulutukset ovat yhden työpäivän mittaisia, avoimia ja ilmaisia kaikille, ja osallistujina ovat kaikkien kuntien työntekijät, muut maahanmuuttajien parissa työskentelevät viranomaiset, järjestöt

ym. 3. sektorin toimijat. Koulutukset voi ostaa keneltä tahansa koulutuksen järjestäjältä ja kustannuksista vastaa aina kulloisestakin koulutuksesta vastuussa oleva kunta (esim. kunnan henkilöstön koulutusvaroista). Kunnat voivat keskenään vaihtaa koulutuksen järjestämisvuoroja tarpeen tullen, kunhan ne huolehtivat siitä, että koulutus tulee järjestettyä. Ylä-Savon maahanmuuttoasioiden neuvottelukunta valvoo koulutusten järjestämistä vuosittain kotouttamisohjelman tarkistamisen yhteydessä. Neuvottelukunta voi toimia tiedotusapuna koulutuksista tiedotettaessa, jotta kaikissa kunnissa ollaan tietoisia tulevien koulutusten aikatauluista ja aiheista. Pääasiallinen vastuu koulutusmainonnasta on kuitenkin koulutusta järjestävällä kunnalla.

Koulutusten teemoja voivat olla esimerkiksi seuraavat teemat tai muut ajankohtaiset aiheet:

- Miksi maahanmuuttaja tulee Ylä-Savoon?
- Tulkin käyttö
- Kulttuurit kohtaavat – ongelmia ja mahdollisuuksia
- Monikulttuurisuus kouluissa
- Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa ja maahanmuuttajalapsen päiväkodissa
- Maahanmuuttajanuori Suomessa
- Monikulttuurinen perhe ja parisuhde
- Monikulttuurinen työyhteisö, työkaverina maahanmuuttaja
- Työperäisen maahanmuuton tukeminen
- Koulutus kyselyn tulosten perusteella?
- Hallintokuntien toiveet?

Vastuukunnat vuosina 2016 - 2019:

2016 kevät: Iisalmi

2016 syksy: Vieremä

2017 kevät: Kiuruvesi

2017 syksy: Iisalmi

2018 kevät: Pielavesi

2018 syksy: Lapinlahti

2019 kevät: Keitele

2019 syksy: Sonkajärvi

4 PALVELUT MAAHANMUUTTAJILLE

4.1 Kunnan palvelut

Uuden kotouttamislain mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. Tähän Ylä-Savon kotouttamisohjelmaan on kirjattu vain ne kunnan palvelut, jotka on suunnattu erityisesti maahanmuuttajille. Kaikki muut kunnan peruspalvelut ovat tietysti tarjolla kaikille kuntalaisille, myös maahanmuuttajille, vaikka niitä ei luetella tässä.

4.1.1 Asuminen

Maahanmuuttajille ei ole erikseen asumispalveluita, Ylä-Savon kunnissa asumisesta saa lisätietoja Ylä-Savon kuntien kotisivuilta. Kiintiöpakolaiset muuttavat kunnan asuntoihin.

4.1.2 Kulttuuripalvelut

Ylä-Savon kulttuuristrategiassa todetaan yhteisinä arvoina avoimuus, saavutettavuus, rohkeus, paikallisuus ja yhteistyö. Kulttuuri on peruspalveluna osa hyvinvointia, asukasviihtyvyyttä ja alueen elinvoimaisuutta. Tavoitteena on, että kulttuuria löytyy läheltä ja se rakentaa yhteisöllisyyttä. Kulttuuri on palvelua jota täytyy pystyä käyttämään iästä, toimintakyvystä, elintasosta tai asuinpaikasta riippumatta. Maahanmuuttajien tärkeä osa kotoutumista on tutustua suomalaisen kulttuurin monimuotoisuuteen ja myös säilyttää oma kulttuuri-identiteetti. Maahanmuuttajien kulttuurinen tausta rikastuttaa myös Ylä-Savon alueen kulttuurielämää.

4.1.3 Päivähoito

Tietoa Suomen päivähoitojärjestelmästä 12 eri kielellä löytyy Infopankin sivuilta www.infopankki.fi
> Elämä Suomessa > perhe > lapsen hoito

Kunnassa asuvilla alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus päivähoidon. Päivähoidon tavoitteena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä tiiviissä yhteistyössä kodin kanssa. Päivähoidossa opetellaan mm. ryhmässä toimimista sekä tuetaan leikkien kautta lapsen valmiuksien kehittymistä, jolloin myös lapsen suomen kielen taidot vahvistuvat.

Päivähoitoa annetaan perheen tarpeen mukaan osa- tai kokopäivähoitona. Ylä-Savossa toimii kunnallisia päiväkoteja, ryhmäperhepäiväkoteja sekä omassa kodissa töitä tekeviä perhepäivähoitajia. Esiopetusta annetaan päiväkodeissa ja erillisissä esiopetusryhmissä sekä yhdysluokissa. Jos vanhempien työt ajoittuvat iltaan tai viikonloppuun, on mahdollista saada päivähoitopaikka näille ajoille.

Aamu- ja iltapäivätoiminnassa kunnioitetaan lasten omaa kieli- ja kulttuuritaustaa sekä elämäntapaa ja -arvoja. Erityisesti otetaan huomioon lapset, jotka ovat taustaltaan saamelaisia, romaneja tai maahanmuuttajia. Eri kulttuureihin tutustumalla voidaan monipuolistaa toimintaa, lisätä ymmärrystä ja vähentää ennakkoluuloja sekä rikastuttaa yhdessäoloa. (Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet 2011, OPH2011).

Esimerkiksi Kiuruveden maahanmuuttajalapset ovat jakaantuneet tasaisesti eri hoitopaikkoihin. Äidinkielen tukeminen riippuu paljon siitä, mistä päin lapsi tulee ja onko saatavilla henkilöä, joka puhuu ao. kieltä. Usein aloitusvaiheessa käytetään esim. ryhmäavustajaa, joka perehdyttää lasta päivähoitossa - asioiden ja esineiden nimeäminen sekä ohjaamista hoitotilanteessa. Tulkkipalveluja käytetään tarpeen mukaan. Lapselle tehdään henkilökohtainen suunnitelma, jossa kirjataan mahdolliset tuen tarpeet.

4.1.4 Esiopetus

1.8.2015 alkaen esiopetus on velvoittava, lapsi menee esikouluun sinä vuonna, kun täyttää kuusi vuotta. Vanhemmat ilmoittavat lapsensa esiopetukseen yleensä tammi- tai helmikuussa. Esiopetus on maksutonta. Jos lapsi on päivähoitossa, hän saa pitää päivähoitopaikkansa, vaikka hän osallistuisikin esiopetukseen. Lisätietoa ja hakemuslomakkeet löytyvät kuntien sivuilta.

4.1.5 Koulut

Suomessa lapset aloittavat peruskoulun yleensä sen vuoden elokuussa, kun täyttävät 7 vuotta. Kaikilla alle 16-vuotiailla kunnassa asuvilla lapsilla on oikeus perusopetukseen. Perusopetukseen täytyy ilmoittautua. Jos maahanmuuttajalapsen suomen kielen taito on vielä heikko, lapsen peruskoulun aloitusta voidaan lykätä hakemuksesta vuodella. Lapsi voi siinä tapauksessa jatkaa päiväkodissa tai saada perusopetukseen valmistavaa opetusta. Valmistava opetus kestää yhden lukuvuoden. Sinä aikana oppilaalle annetaan opetusta suomen tai ruotsin kielessä ja perusopetuksen oppiaineissa. Valmistavan opetuksen jälkeen oppilas jatkaa opiskelua tavallisella luokalla.

Vieraskielisille järjestettävästä perusopetukseen valmistavasta opetuksesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998). Valmistava opetus on tarkoitettu niille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen kielen taito ei riitä esi- tai perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen. Opetukseen voivat osallistua sekä vasta maahan muuttaneet että Suomessa syntyneet maahanmuuttajataustaiset. Valmistavaa opetusta annetaan 6-10-vuotiaille vähintään 900 tuntia, 11-vuotiaille ja tätä vanhemmille vähintään 1000 tuntia. Käytännössä opetusta annetaan noin vuoden ajan. Maahanmuuttajia opettava opettaja ja rehtori tekevät päätöksen oppilaan saavuttamien taitojen mukaan siitä, tarvitseeko oppilas enemmän kuin vuoden ajan valmistavaa opetusta.

Jotta oppilas pärjää perusopetuksen tavoitteiden mukaisessa opetuksessa, hänen kielitaitonsa pitäisi olla kielitaidon tasojen kuvausasteikolla A1.3 - A2.1. Käytännössä siirtyminen on luontevinta ajoittaa lukuvuoden, lukukauden tai jakson alkuun. Oppilaalla on oikeus siirtyä yleisopetukseen jo ennen edellä todettuja tuntimääriä, jos edellytykset yleisopetuksen ryhmässä opiskeluun toteutuvat.

Valmistavalle opetukselle ei ole määritelty valtakunnallista tuntijakoa eikä tarkkoja oppimääriä. Opetuksessa noudatetaan valmistavan opetuksen valtakunnallista ja kunnallista S2-opetussuunnitelmaa. Opetuksen pääpaino on suomen kielen opiskelussa. Tärkein valmistavan opetuksen tavoitteista on toiminnallisen kielitaidon saavuttaminen, jolla oppilas tulee toimeen puhuen, kuun-

nellen, kirjoittaen ja lukien. S2-opetuksen tavoitteet löytyvät valtakunnallisesta opetussuunnitelmasta. Kielitaidon konkreettiset tavoitteet on yksilöity eurooppalaiseen kielitaitojen kuvausasteikkoon, joka löytyy myös valtakunnallisesta opetussuunnitelmasta. Jokaiselle maahanmuuttajataustaiselle oppilaalle laaditaan henkilökohtainen oppimissuunnitelma yhdessä huoltajien kanssa.

Iisalmen kaupunki

Iisalmissa ei ole erillistä valmistavan opetuksen luokkaa vaan lähikouluperiaatteen mukaan maahanmuuttajataustaiset oppilaat sijoittuvat omaan lähikouluunsa, jossa heidän oppimistaan tuetaan tarvittavin keinoin. Alakoulussa oppilaat sijoitetaan alkukartoituksen jälkeen omaa ikätasoa vastaavalle luokalle tai yhtä luokka-astetta alemmalle luokalle ja yläkoulussa harkinnan mukaan oppilaan tasoa vastaavalle luokalle. Luokanopettaja, erityisopettaja tai S2-opettaja tekee alkukartoituksen oppilaan aiemmista opinnoista ja taidoista. Tärkeintä on tietää luku- ja kirjoitustaidon taso sekä matemaattiset taidot.

Iisalmen kaupunki on hyväksynyt Valmistavan opetuksen opetussuunnitelman vuonna 2010. Iisalmissa on valmistavassa opetuksessa olevia oppilaita mutta ei valmistavia luokkia. Valmistava opetus toteutetaan integroituna yleisopetuksen luokkiin. Integrointi edistää kotoutumista, opetuskielen kehittymistä ja oppiaineiden sisältöjen omaksumista. Maahanmuuttajalapsille voidaan Iisalmissa antaa valmistavan opetuksen lisäksi oman äidinkielen tai vieraan kielen ylläpitämiseen tähtäävää opetusta sekä maahanmuuttajien tukiopetusta.

Lapinlahti

Lapinlahden kunnassa on käytössä sivistyslautakunnan hyväksymä perusopetuksen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma, jonka perusteella maahanmuuttajataustaisten lasten opetus järjestetään. Opetus voidaan järjestää erillisenä opetusryhmänä tai integroituna muihin opetusryhmiin. Oman äidinkielen opetusta annetaan käytettävissä olevien resurssien puitteissa.

Opetusjärjestelyissä pyritään eri osapuolten väliseen joustavaan yhteistyöhön, jotta maahanmuuttajien sosiaalistuminen ympäröivään kouluyhteisöön onnistuisi mahdollisimman hyvin. Opetajan on eriytettävä opetustaan oppilaiden ikä- ja kehitysvaiheiden mukaisesti. Eriyttäminen kirjataan opinto-ohjelmaan tai opintosuunnitelmaan.

Kiuruveden kaupunki

Jatketaan perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa aloitettua kansainvälistä yhteistyötä sekä osallistutaan seudullisiin ja kuntakohtaisiin hankkeisiin.

Sivistyslautakunnan toiminnallisena tavoitteena on maininta ”tehostetaan maahanmuuttajien osallistumismahdollisuuksia kansalaisopiston opetukseen opetusministeriön myöntämän opinto-setelirahan tuella”.

Sonkajärven kunta

Kuntaan saapuneiden alaikäisten maahanmuuttajien (mukaan lukien kiintiöpakolaiset) opetus järjestetään Sonkajärven koulukeskuksella valmistavana opetuksena. Maahanmuuttajalapset sijoitetaan olemassa oleviin perusryhmiin ja heille tarjotaan tehostettua tukea pienryhmässä.

Vieremä

Kuntaan saapuneiden alaikäisten maahanmuuttajien opetus järjestetään Vieremällä valmistavana opetuksena. Maahanmuuttajalapset sijoitetaan olemassa oleviin perusryhmiin ja heille tarjotaan tehostettua tukea pienryhmässä.

4.1.6 Oman äidinkielen opetus

Iisalmen kaupunki

Maahanmuuttajataustaiset oppilaat voivat saada oman äidinkielen opetusta, mikäli vähintään neljä oppilasta ilmoittautuu opetukseen ja heille löydetään opettaja. Opetusta on kaksi oppituntia viikossa. Maahanmuuttajien äidinkielen ja vieraan kielen ylläpito-opetukseen osallistuminen on vapaaehtoista, mutta ryhmään ilmoittautumisen jälkeen oppilaalta edellytetään säännöllistä osallistumista oppitunneille. Opetus tapahtuu iltapäivisin koulutuntien jälkeen, eikä se välttämättä tapahdu omalla koululla. Opetus on oppilaalle maksutonta. Huoltaja vastaa mahdollisista kuljetuksista ja matkakustannuksista. Ryhmiä on tähän mennessä muodostunut venäjän ja englannin kielestä. Ryhmien kokoontumisajoista ja -paikoista saa lisätietoa oman koulun rehtorilta. Englannin kieltä omana äidinkielenään opiskelevien oppilaiden A1-kieli on venäjä.

Ulkomailla opitun vieraan kielen ylläpito-opetus

Suomalaiset paluumuuttajaoppilaat ja ulkomailta adoptoidut lapset voivat osallistua maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen ryhmiin ylläpitääkseen ulkomailla opittua vieraan kielen taitoaan. Ilmoittautuminen seuraavan lukukauden opetukseen tapahtuu kouluun ilmoittautumisen yhteydessä ja koulunsa aiemmin aloittaneilla edeltävän lukuvuoden maaliskuun loppuun mennessä. Oppilaalla on oikeus osallistua vain yhden kielen opetukseen. Ilmoittautuminen tehdään oman koulun rehtorille.

Romanikielen ja saamen kielen opetus

Romanikieli ja saamen kieli ovat Suomessa vähemmistökielen asemassa. Romanivähemmistöön tai saamelaiseen vähemmistöön kuuluvilla oppilailla on oikeus saada romanikielen tai saamen kielen opetusta. Opetus järjestetään huoltajan pyydettyä sitä. Ilmoittautuminen seuraavan lukukauden opetukseen tehdään kouluun ilmoittautumisen yhteydessä ja koulunsa aiemmin aloittaneilla edeltävän lukuvuoden maaliskuun loppuun mennessä. Ilmoittautuminen tehdään oman koulun rehtorille.

Suomi toisena kielenä – opetus

Oppilaat, joiden suomen kielen taito ei ole äidinkielen tasoinen, opiskelevat suomea toisena kielenä. Koulu arvioi oppilaan suomen kielen taidon. Myös paluumuuttajaoppilaat ja kaksikielisten perheiden lapset, joiden virallinen äidinkieli on suomi, voivat opiskella suomea toisena kielenä. Suomi toisena kielenä -opetus (S2) voi tapahtua myös normaalien oman luokan äidinkielen tuntien yhteydessä, mutta oppilas arvostellaan S2-kriteerien mukaan.

4.1.7 Oppilaitokset

Ammatilliset oppilaitokset

Maahanmuuttajaopiskelijoilla on mahdollisuus erityiseen tukeen koulutuspolun eri vaiheissa. Hakuvaiheessa voidaan hakijan kielitaitoa arvioida kielikokeella tai haastattelulla ja samalla selvittää opiskelijan mahdollisuuksia selviytyä opinnoista. Ammatillisessa aikuiskoulutuksen henkilökohtaistamisessa otetaan huomioon myös erilaisesta kulttuuri- ja kielitaustasta mahdollisesti johtuvat erityistarpeet mm. ohjaus- ja tukitarpeet, opiskelijan suomen kielen taito sekä suomalaisen työelämän tuntemus.

Ylä-Savon ammattiopistossa (YSAO) järjestetään maahanmuuttajille kotoutumiskoulutuksia ja suomen kielen koulutuksia. **Savonia** -ammattikorkeakoulu sekä **Savon aikuis- ja ammattiopiston** (SAKKY) sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijat järjestävät koulutuksia ja tapahtumia maahanmuuttaneille. **Portaanpään** kristillisessä opistossa Lapinlahdella järjestetään aikuisten perusopetukseen valmistavaa koulutusta, vieraskielisten ja maahanmuuttajien lukioon valmistavaa koulutusta, Porras tulevaan-koulutusta (suomen kieltä, muita vieraita kieliä, yhteiskuntatietoutta jn.).

Kansalaisopistot

Jokaisessa Ylä-Savon kunnassa on kansalaisopiston toimintaa. Maahanmuuttajien kotoutumisessa tämä on tärkeä oppilaitosverkosto. Ylä-Savon kansalaisopistoissa on tarjolla laaja valikoima erilaisia kursseja aikuisille, nuorille ja lapsille. Kursseilla voi opiskella esim. suomenkieltä ja -kulttuuria, liikuntaa, musiikkia, kädentaitoja ja kuvataiteita. Kansalaisopistot jakavat opinto-oppaan koteihin lukuvuoden alussa, joka on tehokas tiedottamisen väline. Ajankohtaisia tietoja kursseista saa opistojen nettisivujen lisäksi paikallisista sanomalehdistä.

Maahanmuuttajille opintoja tuetaan opintosetelijärjestelmän kautta. Maahanmuuttajien sivistystyöhön haetaan vuosittain tukea opetushallituksen laatu ja kehittämis- sekä tasa-arvorahastoista. OPH:n myöntämää opintoseteliavustusta käytetään hieman eri tavoin Ylä-Savon kansalaisopistoissa. Vieremän ja Sonkajärven kansalaisopistoissa kaikki kurssit ovat maksuttomia maahanmuuttajille. Kiuruveden kansalaisopistossa maahanmuuttajat ovat oikeutettuja alennukseen kansalaisopiston kursseista (lähtökohtaisesti 50 %, kurssikohtaisesti maksuissa voi olla eroja). Pieaveden ja Keiteleen kansalaisopistoissa maahanmuuttajat saavat 25 € arvoisen opintosetelin. Lapinlahdella Kaskikuusen kansalaisopistossa maahanmuuttajaopiskelija voi saada opintosetelilennuksen opintomaksuista. Iisalmen kansalaisopistossa maahanmuuttajat saavat 20 %:n alennuksen kurssimaksuista.

4.1.8 Terveystieteidenhuolto ja sosiaalityö

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut järjestetään saman sisältöisinä ja laajuisina kuin kunnan muille asukkaille ottaen kuitenkin huomioon, mitä laissa maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikan hakijoiden vastaanotosta (1386/2010) säädetään kunnan tehtävistä ja maahanmuuttajan oikeudesta kotouttamissuunnitelmaan ja kotoutumistukeen. Sosiaalipalveluja ei ole suunniteltu erikseen esim. jollekin etniselle ryhmälle vaan palvelutarpeen mukaisesti.

Iisalmen, Kiuruveden, Sonkajärven ja Vieremän sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista vastaa Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä (www.ylasavonsote.fi). Lapinlahden palveluista vastaa Lapinlahden kunta. Pielaveden ja Keiteleen sosiaalipalveluista vastaavat ao. kunnat ja terveydenhuollon palveluista Pielaveden ja Keiteleen kansanterveystyön kuntayhtymä. Pielaveden ja Keiteleen kuntien terveydenhuoltopalvelut ja vanhusten laitoshoidon siirtyivät Kysteri liikelaitoksen hoidettaviksi 1.1.2012 alkaen. Muut sosiaalihuollon tehtävät lukuun ottamatta päivähoitoa siirtyivät Kysteriin 1.1.2015 alkaen. Kysteri tuottaa perusterveydenhuollon ja vanhusten laitoshoidon palvelut. Kotisairaanhoidon on edelleen kuntien vastuulla. Kahdeksan Kysteri-kuntaa muodostaa kolme seudullista palveluyksikköä. Nilakan palveluyksikköön kuuluvat Keitele, Pielavesi, Tervo ja Vesanto.

Ylä-Savon SOTE järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut Iisalmen ja Sonkajärven kiintiöpakolaisten osalta (sosiaalityöntekijän työpanos 3 pv/vko ja terveydenhoitajan työpanos 2 pv/vko). Terveystarkastukset järjestetään Iisalmissa. Lapinlahden osalta palvelut järjestää Lapinlahden kunta.

Keiteleellä turvapaikanhakijoilla on käytettävissään vastaaottokeskuksen terveydenhoitajan ja lääkärin palvelut. Muut terveyspalvelut tuottaa Kysteri ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri.

4.1.9 Kirjastopalvelut

Kirjasto- ja tietopalvelujen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, tiedon hankintaan ja virkistykseen. Kirjasto tarjoaa maksuttomasti asiakkaitensa käyttöön kirjoja, lehtiä, äänitteitä ja elokuvia. Aineistoja on saatavilla myös eri kielillä. Kirjastokortin voivat saada kaikki Suomessa asuvat henkilöt todistamalla henkilöllisyytensä. Ylä-Savon kirjastot kuuluvat kirjastoverkko Rutakkoon. Näissä kirjastoissa voi lainata yhteisellä kirjastokortilla ja käyttää Rutakko-kirjastojen verkkopalveluita. Aineistoa voi varata ja tilata myös muista kirjastoista. Nämä lainat ovat maksullisia ja hinnastot löytyvät kirjastoista. Kirjastoverkko Rutakossa on käännetty käyttö sääntöjä joillekin vieraille kielille esimerkiksi venäjäksi, viroksi ja englanniksi.

Helsingin kaupunginkirjaston alaisuudessa toimii Monikielinen kirjasto, josta muutkin kirjastot voivat tilata tarvittaessa aineistoa asiakkailleen. Monikielisen kirjaston tehtävänä on Suomessa asuvan vieraskielisen väestön kirjastopalvelujen tukeminen, yhteyksien solmiminen koti- ja ulkomaisiin yhteistyötahoihin, tiedotus ja neuvonta sekä aineiston hankinta yhteiskäyttöön sellaisilla kielillä, jotka meillä ovat harvinaisia ja joiden käyttäjiä Suomessa on vähän. Päävastuu ulkomaalaisväestön yleisistä kirjastopalveluista on kunnilla.

Monikielisen kirjaston toimintaan myönnettyillä varoilla hankitaan maan kirjastojen yhteiskäyttöön aineistoa sellaisilla kielillä, jotka meillä ovat harvinaisia ja joiden käyttäjiä Suomessa on vähän. Kuntien kirjastot hankkivat vieraskielistä aineistoa asukkaidensa tarpeisiin, myös meillä harvinaisilla kielillä, asukaspohjan mukaan. Erityisesti sanoma- ja aikakauslehdet ovat paikallista aineistoa. Monikielisen kirjaston kokoelmalla tuetaan kuntien kirjastojen asiakaspalvelua.

4.1.10 Nuoriso

Nuorisotyö kuuluu kunnan tehtäviin ja siitä vastaavat nuorisotyön ammattilaiset ja sitä toteuttavat kunnat, nuorisotyötä tekevät järjestöt sekä seurakunnat.

Nuorisotyön tehtävänä on tukea nuoren kasvua, itsenäistymistä ja osallisuutta sekä harrastamista samoin kuin niihin liittyvien tietojen ja taitojen oppimista (= non-formaalia oppimista); edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten oikeuksien toteutumista; sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus, kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen samoin kuin monialainen yhteistyö. Maahanmuuttajanuoret ovat myös etsivän nuorisotyön piirissä samoin kuin muutkin alueen nuoret.

Etsivässä nuorisotyössä:

- etsitään palvelujärjestelmän ulkopuolella olevia nuoria
- luodaan kontaktia nuoriin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa
- tiedotetaan palveluista sekä tehdään palveluohjausta
- tutkitaan yhdessä vaihtoehtoja
- motivoidaan nuoria kouluun, työhön tai vapaa-ajan harrasteisiin
- neuvotaan palveluiden hyödyntämistä, mutta myös opetetaan omaa vastuuta ja velvollisuuksia
- tehdään tiivistä yhteistyötä verkostojen kanssa nuorten asioiden hyväksi

Maahanmuuttajanuoria on Ylä-Savossa yhä enemmän, ja niin nuorisotyön kuin etsivän nuorisotyön haasteena voidaan pitää maahanmuuttajanuorten tavoittamista mukaan toimintaan ja palvelujen piiriin. Nuorille tarjottujen palvelujen tulee tukea monikulttuurisuutta ja suvaitsevaisuutta sekä tasa-arvoisen yhteiskunnan rakentumista.

Ylä-Savon ohjaamo

Valtakunnallisesti ohjaamot tukevat hallitusohjelman mukaista nuoriso- ja yhteisötakuuta rakentamalla palvelumallia joka mahdollistaa nuorille ns. yhden luukun palvelua jossa tietoa, neuvontaa ja asiantuntijaohjausta tuotetaan ylisektoraalisesti yhdessä kuntien, kolmannen sektorin sekä yritysyhteistyön avulla. Ohjaamot tarjoavat alle 30-vuotiaille nuorille matalan kynnyksen palveluita kaikilla elämän osa-alueilla ja pyrkivät tukemaan nuoria kansalaisia elämän erilaisissa nivelvaiheissa. Ohjaamojen tavoitteena on syrjäytymisen ehkäisy, koulutusmahdollisuuksien parantaminen sekä työllisyyden edistäminen. Ylä-Savon ohjaamon toimipiste on Iisalmessa.

4.1.11 Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelujen yhtenä tärkeimmistä tavoitteista on liikunnallisen elämäntavan ja terveyden edistäminen. Kuntien toimesta toimintaa järjestetään lapsille ja nuorille, aikuisväestölle, ikäihmi-

sille ja erityisryhmille yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Eri liikunta- ja nuorisjärjestöjen, eläkeläisjärjestöjen, vammais- ja kansanterveysjärjestöjen merkitys osana palveluverkkoa liikunnan edistäjinä ja palveluntarjoajina on yleensä keskeinen. Liikunta- ja nuorisotilojen ja alueiden verkosto on Ylä-Savossa laaja ja liikuntapalvelut luo edellytykset liikunnan omatoimiseen ja järjestöjen ohjaamaan harrastamiseen suunnittelemalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. Uimahallien (Iisalmi, Kiuruvesi) merkitys seudullisena palveluna kaiken ikäisten kansalaisten liikuttajana sekä terveyden ja hyvinvoinnin lisääjänä on merkittävä.

Maahanmuuttajien liikunnan harrastamista ja terveyden edistämistä on tuettu Ylä-Savon Liikunnalla Hyvinvointia –hankkeella (Lapinlahti, Sonkajärvi, Iisalmi) vuodesta 2013 alkaen. Hankkeelle haetaan jatkoa vuodelle 2016. Liikunnan avulla on pystytty tukemaan maahanmuuttajien kotouttamista ja vuorovaikutuksen lisäämistä kantasuomalaisten kanssa. Maahanmuuttajille on luotu mahdollisuuksia lajikokeiluihin, heitä on ohjattu ja saatu mukaan seuratoimintaan sekä henkilökohtaista liikuntaneuvontaa on lisätty. Myös terveys- ja liikennekasvatus on kuulunut oleellisesti hankkeen tavoitteisiin. Hankkeen avulla on vahvistettu kuntien, vapaaehtoisten ja kolmannen sektorin yhteistyöverkostoja.

4.1.12 Elinkeino- ja työllistämispalvelut

Iisalmen kaupungin elinvoimayksikkö on päävastuussa yrityspalvelujen tarjoamisesta jo toimiville ja uusille yrityksille Ylä-Savossa ja se palvelee myös henkilöitä, joilla on yritysidea. Kaikki palvelut on tarkoitettu myös maahanmuuttajille. Kaupungin omaa työllisyydenhoitoa etenkin pitkittyneen työttömyyden osalta hoitaa keskitetysti Iisalmen kaupungin työllisyyspalvelut. Työllisyydenhoitoon kuuluvat kaupungin oma työllistäminen, järjestösektorin tukeminen työllistämässä, nuorten kesätyöllistäminen ja työllisyydenhoidon kehittäminen. Iisalmi kuuluu lisäksi TE-palveluiden, kunnan ja Kelan palveluita yhteensovittavaan TYP-verkostoon, Iisalmen seudun monialaiseen palveluun. TYP-asiakkaaksi ohjaudutaan kunnan tai TE-palveluiden palvelutarvearvion kautta.

Keitele Keiteleellä ei ole erikseen maahanmuuttajille suunnattuja elinkeino- ja työllistämispalveluita. Elinkeinopalveluissa Kehitysyhtiö Savogrown palvelut ovat yhdenvertaisesti saatavissa.

Kiuruvesi Kiuruveden kaupungin yritysneuvoja palvelee yhdenvertaisesti kaikkia yrittäjiä ja yritystoimintaa suunnittelevia.

Lapinlahti Lapinlahdella ei ole erikseen maahanmuuttajille suunnattuja elinkeino- ja työllistämispalveluita. Työllistämistä edistäviä palveluita Lapinlahdella tarjoaa työllisyyskoordinaattori ja Tuupataan-hanke.

Sonkajärvellä maahanmuuttajien ja kiintiöpakolaisten kotoutumiseen liittyvistä asioista vastaa valtuuston ja kunnanhallituksen alaisuudessa oleva työllistämisen tulosalue, jonne sijoittuvat kunnan työllisyysasioiden hoito sekä työpajat. Työllisyys sihteeri ja työ- ja yksilövalmentajat työpajoilla vastaavat käytännön työstä maahanmuuttajien ja kiintiöpakolaisten sekä eri viranomaisten kanssa.

Vieremä Kunnan yritysneuvonta palvelee yhdenvertaisesti kaikkia yrittäjiä ja yritystoimintaa suunnittelevia. Avustaa yrittäjiä sopivien sekä tarpeellisten toimitilojen hankinnassa.

4.2 Muiden viranomaisten palvelut

Kotouttamisohjelman liitteenä 4 on kuvaus maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjauksesta. Ohjausprosessiin vaikuttaa maahanmuuttajan tulomaa (EU/ETA ja EU:n ulkopuoliset maat).

4.2.1 Poliisi

Ulkomaalaisasioista saa parhaiten tietoa internetistä osoitteesta: www.poliisi.fi/luvat/ulkomaalais-luvat sekä maahanmuuttoviraston sivulta www.migri.fi, josta löytyvät myös ulkomaalaisia koskevat hakemuslomakkeet. Itä-Suomen poliisilaitoksen pohjoisella alueella ulkomaalaisia koskevat lupapäätökset on keskitetty Kuopion pääpoliisiasemalle maahanmuuttotoimistoon (Suokatu 44 B, Kuopio). Poliisin edustaja kutsutaan neuvottelukuntaan tarvittaessa myöhemmin.

4.2.2 Maistraatti

Kun maahanmuuttaja muuttaa Ylä-Savoon, on tärkeä käydä maistraatissa ilmoittamassa muutosta ja rekisteröitymässä.

- Henkilön täytyy poliisilla käynnin jälkeen ilmoittautua maistraatissa (Poliisitalo, Virrankatu 2, Iisalmi) Suomen väestörekisterijärjestelmään. Maistraatissa henkilö täyttää ja allekirjoittaa rekisteröinti-ilmoituslomakkeen ja tekee muuttoilmoituksen.
- Rekisteröinnin jälkeen maahanmuuttaja saa henkilötunnuksen postissa. Henkilötunnus on tärkeä Suomessa, sitä tarvitaan esimerkiksi terveyskeskuksessa, KELA:lla, pankissa ja palkkoja maksettaessa.

Maistraattiin tulee ottaa mukaan:

1. Passi
2. Oleskelulupa (jos henkilö tulee EU/ETA -alueen ulkopuolelta)
3. EU-kansalaisen rekisteröintitodistus (jos henkilö tulee EU-maasta)
4. Muut keskeiset dokumentit ja niiden viralliset käännökset (apostille-todistus, ks. lisätietoja esim. täältä:
5. www.maistraatti.fi/fi/Palvelut/julkinen_notaari/Apostille-todistus/
6. Esim. jos henkilö on naimisissa, tarvitaan todistus avioliitosta tai jos hänellä on lapsia, tarvitaan heidän syntymätodistuksensa.

4.2.3 Kela

Kansaneläkelaitos (Kela) hoitaa Suomessa asuvien sosiaaliturvaa eri elämäntilanteissa. Suomen sosiaaliturvajärjestelmä perustuu maassa asumiseen. Joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta kaikilla Suomessa vakinaisesti asuvilla on oikeus Kelan myöntämiin sosiaaliturvaetuuksiin. Kun maahanmuuttaja on saanut henkilötunnuksen, hänen täytyy käydä Kansaneläkelaitoksella ja hakea lomakkeella pääsy Suomen sosiaaliturvaan. Ylä-Savon Kela-toimipisteiden yhteystiedot ovat liitteessä.

Jos maahanmuuttaja on oikeutettu Suomen sosiaaliturvaan, Kela lähettää henkilölle kotiin sairausvakuutuskortin, eli Kela-kortin. Jokainen Suomessa pysyvästi asuva saa sen ilmaiseksi. Kela-korttia tarvitaan mm. terveyskeskuksessa, sairaalassa, apteekissa, lääkärissä ja hammaslääkärissä.

Sosiaaliturvan piiriin kuulumista voi hakea myös Kelan verkkoasiointipalvelujen kautta www.kela.fi/asiointipalvelut. Palveluun kirjaudutaan joko pankkitunnuksilla tai mobiilivarmennella.

Vakuuttamista voi hakea, kun on saanut oleskeluluvan Suomeen. Lisätietoja Kelan palveluista löytyy osoitteesta www.kela.fi → maasta- ja maahanmuutto suomeksi, englanniksi ja ruotsiksi ja muilla kielillä www.kela.fi → muut kielet

4.2.4 TE-toimisto

Pohjois-Savon työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto) on seudullinen toimistoverkko, jolla tällä hetkellä on neljä kokoaikaista toimipistettä: Kuopio, Varkaus, Siilinjärvi ja Iisalmi. Ylä-Savossa asiakkaita palvelee Iisalmen toimipiste. TE-toimiston ydintehtävänä on osaavan työvoiman välitys työmarkkinoille. Tähän pyritään siten, että asiakkaiden palvelussa tärkeintä on oikea aikainen palvelu oikeaan tarpeeseen. Siten asiakkaan palvelutarve määrittää sen, mitä palveluita hänelle tarjotaan ja miten hänen asiakkuuttaan hoidetaan.

Pääsääntöisesti maahanmuuttaneet tarvitsevat jonkin tasoista osaamisen kehittämistä tai päivittämistä. Kotoutumispolut aloitetaan kielen opiskelulla jonka jälkeen suunnitellaan jatkopolut joko koulutukseen tai työelämään. Joillakin kotoutujilla ja maahanmuuttaneilla voi olla tilanne, että kumpikaan polku ei ole mahdollinen ja silloin asiakkaan palveluprosessivastuu siirtyy kunnalle.

4.2.5 Hankkeet

Työllisyysshanke Etappi Työllisyyspalvelut

Etappi on työllisyysshanke, joka alkoi vuonna 2008 ja jatkui vuoden 2012 loppuun asti. Etappi Työllisyyspalvelut jatkaa 30.6.2017 saakka. Nilakan ja Iisalmen seudun työllisyysshanke on toiminta-alueemme kuntien (Iisalmi, Keitele, Kiuruvesi, Pielavesi, Tervo, Vesanto ja Vieremä) sekä

ELY-keskuksen (EU/ESR/TEM) rahoittamaa toimintaa. Etappi tarjoaa työttömille työnhakijoille yksilövalmennusta kouluttautumiseen ja työnhakuun sekä yrityskartoitusten kautta saatua tietoa työ- ja harjoittelumahdollisuuksista. Maahanmuuttajia on mukana hankkeessa ja hankkeessa järjestetään myös ryhmäviikkoja. Mukaan hankkeeseen pääsee TE-toimiston ohjaamana tai ottamalla yhteyttä suunnittelijaan (yhteystiedot liitteessä) oltuaan 2.linjan työnhakijana 6 kuukautta.

4.2.6 Verotoimisto

Kun henkilö aloittaa Suomessa työt, hän tarvitsee verokortin. Verokortin ja henkilötunnuksen saa Pohjois-Savon verotoimiston lisälmen toimipisteestä ja se tulee toimittaa työnantajalle. Lisätietoa veroasioista löytyy netistä suomeksi www.vero.fi ja englanniksi www.vero.fi/english.

4.3 Muut toimijat

4.3.1 Seurakunnat ja uskonnolliset yhteisöt

Maahanmuuttajat usein löytävät tiensä ja ovat tietysti myös tervetulleita alueella toimivien eri seurakuntien toimintaan ja tapahtumiin. Ylä-Savon ev.lut. ja ortodoksisten seurakuntien yhteystiedot ovat liitteessä. Muiden seurakuntien toiminnasta ja tapahtumista voi kysyä suoraan asianomaisilta. Lisämessä toimii kohtaamispaikka Olkkari, jossa myös maahanmuuttajat voivat käydä.

Lisälmen ortodoksinen seurakunta järjestää kerran kuukaudessa maahanmuuttajailtoja. Seuraa lisälmen ja Lapinlahden ilmoituksia lisälmen Sanomista. Lisätietoja: www.ort.fi/fi/kirkko_palvelee/srk/iisalmi/index.php

Katoliset seurakunnat ovat mm. Kuopiossa, Oulussa ja Jyväskylässä. Islaminuskoisille lähin moskeija toimii Kuopiossa.

4.3.2 Järjestöt ja vapaaehtoistoiminta

Ylä-Savossa toimii erilaisia järjestöjä ja yhdistyksiä, jotka toiminnassaan ottavat huomioon maahanmuuttajat. Seuraavassa muutamia esimerkkejä näistä toimijoista.

SPR

Punaisen Ristin organisoiman pakolaisten ystävätoiminnan tavoitteena on yhteistyössä viranomaisten kanssa tukea alueelle muuttavien perheiden ja yksittäisten henkilöiden kotoutumista. Kyse on suomalaiseseen kulttuuriin ja elämänmuotoon tutustumisesta sekä vuorovaikutuksesta

kantaväestön kanssa. Ystävätoiminta on arkielämän tukemista, suomen kielen yhdessä opiskelua, ympäristöön tutustumista, harrastuksiin ohjaamista, psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin tukemista, osallisuuden edistämistä jne.

Vapaaehtoisten rooli pakolaisten paikallisessa kotouttamisessa on suuri. Läheinen vuorovaikutus alueen asukkaiden kanssa on tärkeää kotoutumisen kannalta ja luo turvallisuuden tunnetta. Iisalmen, Lapinlahden ja Sonkajärven Punaisen Ristin osastot ovat mukana pakolaisten vastaanoton ja kotouttamisen suunnittelussa ja toteutuksessa. Osastojen roolina on myös koordinoita laajemminkin vapaaehtoistoimintaa. Punainen Risti on toiminut keskeisenä kumppanina kuntien yhteisten Uusi Koti ja Uusi koti II -hankkeiden toteutuksessa.

Järjestöjen työ kiintiöpakolaisten vastaanottamisessa Ylä-Savoon on ollut erittäin tärkeää. Erityisesti SPR:n osastot Iisalmessa, Lapinlahdella ja Sonkajärvellä ovat tehneet korvaamatonta työtä kiintiöpakolaisten kotouttamisessa.

MoniNaiset –ryhmä

Ylä-Savon ensi- ja turvakodin tiloissa Iisalmessa kokoontuu kerran kuukaudessa ryhmä MoniNaiset, joka on tarkoitettu venäjänkielisille perheille. Ryhmän toimintaan on kuulunut mm. museoissa vierailu, tutustumismatkat eri puolille Suomea, kylpyläkäynnit, hiihtoretket, teemaluennot maahanmuuttajanaيسille, hygieniapassikoulutus jne. MoniNaiset toimii Iisalmessa osoitteessa Louhenkatu 17 a B 19.

4H –yhdistykset

4H-yhdistykset tarjoavat harrastusmahdollisuuksia lapsille ja nuorille, joita kiinnostaa esim. kokkaaminen, eläimet, puutarha-, metsä- ja luontoasiat sekä kansainvälisyys. Toimintaa ohjaavat koulutetut ohjaajat. Sosiaaliset vuorovaikutustaitot kehittyvät kerhoissa, leireillä ja kursseilla. Nuorille on lisäksi tarjolla työpaikkoja sekä yritys- ja projektitoimintaa. Mukaan toimintaan pääsevät kaikki 6-29 -vuotiaat. Maahanmuuttajia pyydetään ottamaan rohkeasti yhteyttä tai pistäytymään, niin toiminnasta kerrotaan lisää. 4H -yhdistyksen toiminnassa Ylä-Savossa on jo mukana maahanmuuttajalapsia ja -nuoria, ja lisääkin toivotaan.

SPR:n Hoijakka SPR

SPR:n Hoijakassa Lapinlahdella on tehty monikulttuurisuustyötä jo vuosia. Hoijakkaan on kutsuttu vieraaksi väkeä esimerkiksi kuopiolaisesta monikulttuurisuuskeskus Kompassista ja käyty Kompassilla vastavierailulla. Hoijakassa on esim. autettu maahanmuuttajaa löytämään kalustusta kotiin ja kerrottu Lapinlahden harrastusmahdollisuuksista ja yhdistystoiminnasta. Esimerkkejä Hoijakan toiminnasta ovat järjestöjen yhteiset hapankaalitalkoot ja borssikeiton teko yhdessä. Yhteystiedot ovat liitteessä.

Zonta naiset, Iisalmi

Iisalmi Area Zonta- kerho valmistautuu käynnistämään ”Luetaan yhdessä” -kielikoulutuksen maahanmuuttajille. Zonta naiset valmistelevat ja sisustavat myös asunnot Iisalmeen tuleville kiintiöpaikolaisille.

Vironkielinen perhekerho

Vironkielisille perheille tarkoitettu kerho, joka kokoontuu joka toinen sunnuntai Ensi- ja Turvakotiyhdistyksen tiloissa.

Venäjänkielinen perhekerho

Venäjänkielisille perheille tarkoitettu kerho, joka kokoontuu joka toinen sunnuntai Ensi- ja Turvakotiyhdistyksen tiloissa.

5 KEHITTÄMISKOHTEET JA NIIDEN SEURANTA

Ylä-Savon kotouttamisohjelman kehittämiskohteiden määrittely tehtiin niin, että niitä työstivät maahanmuuttotyön neuvottelukunta ja lausuntoja pyydettiin asiantuntijoita eri hallintokunnilta. Lisäksi kehityskohteita nostettiin myös maahanmuuttajille tehdyn kyselyn ja kuulemisen kautta.

Esille nousseet kehittämiskohteet ja tavoitteet ovat koottuna alla olevaan taulukkoon. Kehityskohteita nostettiin myös maahanmuuttajille tehdyn kyselyn ja kuulemisen kautta (ks. tämän ohjelman luku 1.3.1). Taulukossa on pyritty määrittelemään selkeä toimenpide-ehdotus tavoitteelle sekä vastuutaho ja aikataulu, jonka puitteissa toimenpiteiden onnistumista seurataan. Ylä-Savon maahanmuuttoasioiden neuvottelukunta vastaa kehittämiskohteiden seurannasta vuosittain.

Kehittämiskohde/ ongelma	Tavoite	Toimenpide-ehdotus ja seurantamittari	Vastuutaho
Maahanmuuttajat jäävät joskus ilman suomen kielen opetusta esim. aikatauluongelmien ja kurssien riittävyyden ja vaikeustasojen vuoksi.	Ylä-Savon suomen kielen ja kulttuurin opetustarjontaa lisätään.	Kansalaisopistot tekevät yhteistyötä ja lisäävät yhteiseen tarjontaan suomen kielen ja kulttuurin kursseja. Kulttuuritoimet tuovat esille toiminnan kautta suomalaista kulttuuria ja mahdollistavat eri maiden kulttuurien esille tuomista.	Kaikkien kuntien kansalaisopistot, kulttuuritoimet Yhteyshenkilö: Maija-Leena Kemppainen Pohjois-Savon te- toimisto Savonia AMK

Ylä-Savon alueella saa maahanmuutto-neuvontaa.	Ylä-Savossa on tarjolla maahanmuuttajille omakielistä ohjausta ja neuvontaa kotoutumisen alkuvaiheessa.	Vuoden 2012 alusta lähtien Ylä-Savossa on kuntien yhteinen kiertävä maahanmuutto-neuvoja. Tavoite on toteutunut. Asiakkaita maahanmuuttoneuvonnassa 135 ja käyntikertoja n.600 v.2015. Pakolaistyössä toimivat pakolaistyön koordinaattori, – ohjaaja ja sosiaalityöntekijä.	Ylä-Savon kuntien valtuustot Iisalmen kaupunki
Kehittämiskohde/ ongelma	Tavoite	Toimenpide-ehdotus ja seurantamittari	Vastuutaho
Kuntien ja SOTEn henkilökunta ym. tahot tarvitsevat täydennyskoulutusta monikulttuurisuus-asioihin liittyen	Ylä-Savossa järjestetään säännöllisesti monikulttuurisuus-koulutusta kuntien työntekijöille ja muille toimijoille	Kunnat järjestävät vuorotellen yhden monikulttuurisuus-koulutuksen lukuvuodessa (syksy ja kevät), joka on avoin kaikkien kuntien työntekijöille. Rahoitus tulee kuntien henkilökunnan koulutusrahoista. Kansalaisopistot tarjoavat lisää monikulttuurisuus-koulutusta.	Maahanmuuttotyön neuvottelukunta ja Ylä-Savon kuntien henkilöstöhallinnon toimijat Ylä-Savon kansalaisopistot
Tulkinkäytön mahdollisuuksia ei tunneta	Tulkinkäyttöä koordinoidaan kuntien yhteistyönä, jotta tulkin tilaaminen olisi mahdollisimman helppoa. Tulkinkäyttöön koulutetaan kuntien henkilökuntaa.	Tulkkisopimusten kilpailutukset, koskee niin kiintiöpakolaisia kuin muita maahan muuttaneita. Kiintiöpakolaisten tulkkisopimus on Semantix Oy:n kanssa (31.7.2017). Muiden maahan muuttaneiden ja kaikkien Ylä-Savon kuntien osalta on tulkkisopimusneuvottelut käynnissä (2016).	Maahanmuuttotyön neuvottelukunta ja Ylä-Savon kuntien henkilöstöhallinto SOTE, Iisalmen kaupunki, pakolaiskoordinaattori ja maahanmuuttoneuvoja

Monen kuukauden (touko-syyskuu) tauko suomen kielen kurssissa kesäisin	Snellman kesäyliopiston suomen kielen kurssien tarjonnan lisääminen nykyisten intensiivikurssien lisäksi myös kesäkuukausille. Te-toimisto: omaehtoisen opiskelun tukeminen työmarkkinatuella	Kurssit 2016 - 2019	Snellman kesäyliopisto, Iisalmen toimipiste Portaanpään kristillinen opisto Pohjois-Savon te-toimisto
Maahanmuuttaja-nuoret eivät osaa tarpeeksi käyttää nuorisopalveluja	Integroidaan maahanmuuttaja-nuoret mukaan nuorisotoimien järjestämään toimintaan Rasisminehkäistyö	Kohdennettua tiedottamista nuorisopalveluista Uudet some-menetelmät Omaa toimintaa maahanmuuttaja-nuorille ja nuorten integroituminen normaaliryhmiin. Ylä-Savon kuntien yhteinen monikulttuurisesta nuorisotyöstä vastaava henkilön nimetään.	Ylä-Savon kuntien nuorisotoimet ja Etsivän nuorisotyön työntekijät Ylä-Savon Ohjaamo Nuorisojärjestöt
Kehittämiskohde/ongelma	Tavoite	Toimenpide-ehdotus ja seurantamittari	Vastuutaho
Maahanmuuttajien ja pakolaisten työkokeilupaiikkojen riittävyys	Monipuolisten työkokeilupaiikkojen löytäminen Ylä-Savossa Resurssien lisääminen kuntouttavaan työtoimintaan	Työkokeilupaiikkojen löytämisessä käytetään monipuolisesti yhteistyöverkostoja. Hankeresurssit	Ely –keskus, Pohjois-Savon TE –toimisto Paula Rapaport ja Nina Herd Ylä-Savon kunnat TYP
Yritys- ja työnantajayhteistyö, maahan muuttaneiden	Alkuvaiheen kotoutumiseen ennen	Työkokeilut Työllistyminen	Yhteistyöverkosto, kaikki toimijat

työllistymisen edistäminen	kuin alkavat kotokoulutukset	Suomen kielen kurssit Hankkeet	Savon Yrittäjät Te-toimisto Etappi Työllisyyspalvelut Maahanmuuttoneuvonta Pakolaistyö Elinvoimapalvelut Kunnissa työllistämisasiasta vastaavat MANOT-hanke (maahanmuuttaneiden nopea työllistäminen)
Omaehtoisen kotouttamiskoulutuksen kehittäminen	Kotokoulutusten ulkopuolinen kielen oppiminen	Omaehtoista kotokoulutusta järjestetään ja sitä on tarjolla joustavasti	Ylä-Savon kunnat Portaanpään kristillinen opisto Iisalmen lyseo – perusopetukseen valmistava koulutus maahanmuuttajille Vapaaehtoisjärjestöt Ylä-Savon kansalaisopistot
Kehittämiskohde/Onge lma	Tavoite	Toimenpide-ehdotus ja seurantamittari	Vastuutaho
Vapaaehtoistyön aktivointi ja koordinoitihanke	Maahanmuuttajatyöhön lisää vapaaehtoisia toimimaan	VOIMA-hanke, 2016-2017 (järjestötyön monikulttuurisuustyön koordinointi)	Maahanmuuttotyön neuvottelukunta, järjestöt, Iisalmen kaupunki, Lapinlahti, Sonkajärvi
Kiintiöpakolaisten ohjausresurssien jatkuvuus.	Riittävästi ohjausresursseja	Kuntien palkkaama pakolaistyön koordinaattori ja pakolaisohjaaja; Hankkeet	Pakolaisia vastaanottavat kunnat
Ylä-Savon maahanmuuttoneuvonnan riittävyys	Riittävästi ohjausresursseja (tällä hetkellä yksi työntekijä)	Maahanmuutto-neuvojen määrä	Ylä-Savon kunnat

Moniammatillinen yhteistyö	Avoin tiedonkulku vaitiolovelvollisuus huomioon ottaen	Yhteinen koulutus, tiimityöskentely, työnjako	Maahanmuuttoneuvoja pakolaiskoordinaattori Kuntien elinvoimapalvelut
Kehittämiskohde/On- gelma	Tavoite	Toimenpide-ehdotus ja seurantamittari	Vastuutaho
Maahanmuutto- ja pakolaistyytöä tukevat hankkeet	Säännöllinen hankemahdollisuuk- sien tarkastelu	Aktiiviset hankehaut	Maahanmuuttoneuvoja pakolaiskoordinaattori, Ylä-Savon kunnat
Oman äidinkielen opetus esi- ja peruskou- lussa	Suurimpien kieliryhmien oman äidinkielen opetusryhmät (farsi, venäjä, viro, thai, turkki jm.)	Väestötilastot Mahdollisen opettajan löytyminen omalta alueelta/koulutus?	Kuntien sivistystoimet, maahanmuuttoneuvoja pakolaiskoordinaattori
Kotoutuminen liikun- nan avulla/terveyskas- vatus	(Liikunnalla hyvinvointia- hankkeen päättymisen jälkeinen toiminnan jatkuminen v.2016) maahan muuttaneiden integroituminen yhteiskuntaan liikunnan avulla	Järjestöjen aktivoiminen, vastuuttaminen, muiden Ylä-Savon kuntien aktivoiminen	Iisalmi, Sonkajärvi, Lapinlahti/muut Ylä- Savon kunnat Järjestöt Vapaaehtoiset Kansalaisopistot Kuntien liikuntatoimet
Turvapaikanhakijoiden ja kantaväestön vuoro- vaikutus	Järjestötoimijoiden aktivointi	Järjestöjen yhteiset tapaamiset	SPR yhdessä muiden järjestöjen kanssa Ylä-Savon kunnat
Ylä-Savon monikult- tuurisuuskeskuksen perustaminen	Järjestöjen ja kuntien yhteistyö	Järjestöjen yhteistyö Aktiiviset hankekausi	Järjestöt Ylä-Savon kunnat VOIMA-hanke

LIITTEET

LIITE 1 YHTEYSTIEDOT

Maahanmuuttotyön neuvottelukunta 2011-2015

Saija Keränen, Pielaveden kunta, johtava sosiaalityöntekijä

Sirpa Halmemies, Lapinlahden kunta, johtava sosiaalityöntekijä

Outi Heusala, Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä, aikuissosiaalityön esimies

Lea Vornanen, Itä-Suomen maistraatti

Hannele Juntunen, Ylä-Savon ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä, maahanmuuttajaohj.

Maija-Leena Kemppainen, Vieremän kunta, pj., Vieremän kans.op.rehtori

Larissa Kinnunen, maahanmuuttajaedustaja, Lapinlahti

Elena Tsvetkovskaya, maahanmuuttajaedustaja, Iisalmi (aloittanut 2014)

Jarmo Muiniekka, Kiuruveden kaupunginjohtaja

Ritva Mustonen, Iisalmen ev.lut seurakunta, diakoni

Kaja Rahkema, maahanmuuttoneuvoja, Iisalmen kaupunki/Ylä-Savon kunnat, siht.

Anne Roponen, Iisalmen kaupunki

Hanna Helaste, Keiteleen kunnanjohtaja

Kalervo Saastamoinen, yrittäjäedustaja, Pielavesi

Paula Rapaport, Pohjois-Savon TE-toimisto

Mirja Iskanius, TYP-palvelut, Ylä-Savo

Nina Herd, Iisalmen kaupunki, pakolaiskoordinaattori

Markku Suokonautio, Sonkajärven kunta

Terho Savolainen, Iisalmen kaupunki, elinkeinojohtaja

Leila Honkala, Sonkajärvi, SPR

Lisbeth Mattsson, Pohjois-Savon ELY-keskus, maahanmuuttopäällikkö

Itä-Suomen poliisi, maahanmuuttopoliisi, edustaja kutsutaan tarvittaessa

Ritva Ronkainen, palvelupäällikkö, Pohjois-Savon vakuutuspiiri, KELA

Kuntien palvelut

Kansalaisopistot

Iisalmen kansalaisopisto

Iisalmen kulttuurikeskus

Kirkkopuistonkatu 9, 74100 Iisalmi

Puh. 017 272 3370

www.iisalmi.fi/kansalaisopisto

Kiuruveden kansalaisopisto

Harjukatu 2 B, 74700 Kiuruvesi

Puh. 040 527 1798 (toimisto) tai 040 039 9301 (opintosihteeri)

kansalaisopisto@kiuruvesi.fi

www.kiuruvesi.fi/Suomeksi/Palvelut/Kansalaisopisto.iw3

Vieremän kansalaisopisto

Myllyjärventie 1, 74200 Vieremä

Puh. 0400 370 132

www.vierema.fi/Suomeksi/Palvelut/Vapaa-aika/Kansalaisopisto/Kurssitarjonta.iw3

Kaskikuusen kansalaisopisto (Lapinlahti ja Varpaisjärvi)

www.kaskikuusi.fi/

Asematie 4, 73100 Lapinlahti

Puh. 040 4883 202

PL 17, 73201 Varpaisjärvi

Puh. 040 4883 202

Pielaveden ja Keiteleen kansalaisopisto

www.pielavesi.fi/Suomeksi/Palvelut/Opetus_ja_koulutus/Kansalaisopisto.iw3

Pielaveden toimipiste

Koulutie 3, 72400 Pielavesi

Puh. 040 4894187

Keiteleen toimipiste

Pikonmäentie 1, 72600 Keitele

Puh. 040 4894 820

Sonkajärven kansalaisopisto

Rutakontie 21 (Kirjastotalo), 74300 Sonkajärvi

Puh. 040 148 4323 (toimisto), 040 708 5703 (kirjasto)

www.sonkajarvi.fi/Suomeksi/Palvelut/Kirjasto,-kulttuuri-ja-kansalaisopisto/Kansalaisopisto

Kirjastot

Iisalmen kirjasto

Kirkkopuistonkatu 9, 74100 Iisalmi

Puh. 017 272 3500

Iisalmen kirjaston aukioloajat löydät osoitteesta: www.iisalmi.fi/kirjasto

Keiteleen kirjasto

Kulttuuriasiat

Koulutie 1, 72600 Keitele

Puh. 017 273 1303

www.keitele.fi → Palvelut → Kirjasto

Kiuruveden kaupunginkirjasto

Lähteentie 10 A, 74700 Kiuruvesi

Puh. 040 5766 500

www.kiuruvesi.fi → Palvelut → Kirjasto

Lapinlahden kunnankirjasto

Mykkäläntie 2, 73100 Lapinlahti

Puh. 040 4883 275

www.lapinlahti.fi → Kulttuurin harrastajat → Kirjasto

Pielaveden kunnankirjasto

Laurinpurontie 14, 72400 Pielavesi

Puh. 040 489 4191

www.pielavesi.fi → Palvelut → Sivistyspalvelut → Kirjasto

Sonkajärven kirjastotalo

Rutakontie 21, 74300 Sonkajärvi

Puh. 040 708 5703

www.sonkajarvi.fi → palvelut → kirjasto- ja tietopalvelut

Sukevan kirjasto
Sukevantie 22, 74340 Sukeva
Puh. 040 148 4306

Varpaisjärven kirjasto
Kirjastontie 1, 73200 Varpaisjärvi
Puh. 040 4883 274
www.varpaisjarvi.fi → Kuntapalvelut → Sivistyspalvelut → Kirjasto

Vieremän kunnankirjasto
Lyhtytie.2, 74200 Vieremä
Puh. 0400 370 126
www.vierema.fi → Palvelut → Kirjasto

Päivähoito

Iisalmi
www.iisalmi.fi/Suomeksi/Palvelut/Lasten-paivahoitopalvelut/Sahkoinen-asiointi-ja-lomakkeet

Keitele
www.keitele.fi/Suomeksi/Palvelut/Opetus-ja-koulutus/Lasten-paivahoito

Kiuruvesi
www.kiuruvesi.fi/Suomeksi/Palvelut/Lasten-paivahoito

Lapinlahti
www.lapinlahti.fi/fi/Tietoa-kunnasta/Organisaatio/Osastot/Sivistysosasto/Varhaiskasvatus

Pielavesi
www.pielavesi.fi/Suomeksi/Palvelut/Sivistyspalvelut/Paivahoito

Sonkajärvi
www.sonkajarvi.fi/Suomeksi/Palvelut/Kasvatus-ja-koulutus/Varhaiskasvatus

Vieremä
vierema.fi/fi/Palvelut/Varhaiskasvatus

Esiopetus

Iisalmi
www.iisalmi.fi/Suomeksi/Palvelut/Lasten-paivahoitopalvelut/Sahkoinen-asiointi-ja-lomakkeet

Keitele
www.keitele.fi/Suomeksi/Palvelut/Opetus-ja-koulutus/Esiopetus

Kiuruvesi
www.kiuruvesi.fi/Suomeksi/Palvelut/Opetus/Esiopetus

Lapinlahti

www.lapinlahti.fi/fi/Tietoa-kunnasta/Organisaatio/Osastot/Sivistysosasto/Varhaiskasvatus/Esiopetus

Pielavesi

www.pielavesi.fi/Suomeksi/Palvelut/Sivistyspalvelut/Opetus-ja-koulutus/Esiopetus

Sonkajärvi

www.sonkajarvi.fi/Suomeksi/Palvelut/Kasvatus-ja-koulutus/Esiopetus

Vieremä

vierema.fi/fi/Palvelut/Varhaiskasvatus/Esiopetus-paivakoti-Nuppulassa

Valmistava opetus

Sivistyspalvelukeskus

Riistakatu 13, 74100 Iisalmi

Kiertävä erityisopettaja Olga Geimonen

Puh. 017 272 3365 tai 040 830 920

Etappi Työllisyyspalvelut –hanke

Pohjolankatu 4, Iisalmi

Projektipäällikkö Harri-Pekka Luomi

puh. 040 830 2723

www.etappi.eu

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Postiosoite: PL 4 (Meijerikatu 2), 74101 Iisalmi

Laskutusosoite: PL 17, 74101 Iisalmi

Puh. 017 272 41 (vaihde)

kirjaamo@ylasavonsote.fi

www.ylasavonsote.fi

Iisalmen sairaala (Riistakatu 23) Puh. 017 272 2000 (vaihde)

Iisalmen terveyskeskus (Meijerikatu 2) Puh. 017 272 41 (vaihde)

Kiuruveden terveyskeskus (Nivankatu 31) Puh. 017 272 900 (vaihde)

Sonkajärven terveyskeskus (Taivallahdentie 4) Puh. 017 272 700 (vaihde)

Vieremän terveyskeskus (Ponssentie 11) Puh. 017 272 850 (vaihde)

Päivystys, puhelinneuvonta ja hoitoonohjaus alla mainittuina aikoina terveyskeskuksissa, muina aikoina yhteispäivystyksessä lisälmen sairaalassa (Riistakatu 23).

- Iisalmi (ma - to klo 08 - 18, pe klo 08 - 15.30), päivystys Iisälmen sairaalassa 24 h, puh. 017 272 4224
- Kiuruvesi (ma - su klo 08 - 20), puh. 017 272 9482
- Sonkajärvi (ma - pe klo 08 - 16), puh. 017 272 7468
- Vieremä (ma - pe klo 07.30 - 15.30), puh. 017 272 8471 ja 017 272 8472

Lasten ja nuorten palvelut, ohjaus ja neuvonta (ma, ke, pe klo 09–10), puh. 0400 144 514

Mielenterveys- ja päihdepalvelut, ohjaus ja neuvonta (24 h), puh. 040 761 4400

Yhteispäivystys Iisälmen sairaala, 24 h, puh. 017 272 2346

Nuorisotoimet

Iisälmen vapaa-aikapalvelukeskus

Joukolankatu 15, 74100 Iisalmi

Puh. 040 5454 546

- Iisälmen nuorisotalo, Kirkkopuistonkatu 25, 74100 Iisalmi
- Kangaslammin nuorisotupa, Pajukatu 1, 74130 Iisalmi
- Ylä-Savon Ohjaamo, Pohjolankatu 4, 74100

www.iisalmi.fi/nuorisopalvelut

www.po1nt.fi/iisalmi

Keiteleen nuorisotoimi

PL14, 72601 Keitele

Puh. 040 829 5310

Keiteleen nuorisotila, Koulutie 3, 72600 Keitele

<http://www.keitele.fi/Suomeksi/Palvelut/Nuorisotyo.iw3>

Kiuruveden nuorisopalvelut

Kuorevirkankatu 10, 74700 Kiuruvesi

Kiuruveden nuorisotalo Kuorevirkankatu 10, 74700 Kiuruvesi

Puh. 040 821 2630, 040 570 7241

<http://www.kiuruvesi.fi/Suomeksi/Palvelut/Nuoriso.iw3>

Lapinlahden nuorisotoimi

Asematie 4, 73100 Lapinlahti

- Lapinlahden nuorisotila, Asematie 6, 73100 Lapinlahti

Puh. 040 4883 772 tai 040 4883 774

- Varpaisjärven nuorisotila, Kirjastontie 4, 73200 Varpaisjärvi

Puh.040 4883 803

<http://www.lapinlahti.fi/index.php?page=nuorisotilat>

<http://www.lapinlahti.fi/?page=palvelut.perheosasto.perhepalvelut.nuorisotyo>

Pielaveden nuorisotyö

Koulutie 3, 72400 Pielavesi

puh. 040 570 0909 nuoriso- ja vapaa-ajanohjaaja

Pielaveden nuorisotila, Laurinpurontie 14, 72400 Pielavesi

Puh. 040 4894198 tai 040 4894 957

<http://www.pielavesi.fi/Suomeksi/Palvelut/Sivistyspalvelut/Nuoriso>

Sonkajärven nuoriso- ja liikuntatoimi

Kuntotie 1, 74300 Sonkajärvi

Puh. 040 5965 700

- Sonkajärven nuorisotila, Kuntotie 1, 74300 Sonkajärvi
- Sukevan nuorisotila, Matarantie 11, 74340 Sukeva

<http://www.sonkajarvi.fi/Suomeksi/Palvelut/Nuorisotyo.iw3>

Vieremän nuorisotoimisto

Myllyjärventie 1, 74200 Vieremä

puh. 040 753 3433

- Vieremän nuorisotalo, Petterintie 35, 74200 Vieremä

<http://vierema.fi/Suomeksi/Palvelut/Vapaa-aika/Nuorisotoimi.iw3>

<http://www.po1nt.fi/pk/vierema.html>

Ylä-Savon OHJAAMO

Pohjolankatu 4

74100 Iisalmi

puh. 040 6416 669

Etsivä nuorisotyö Ylä-Savossa

Iisalmi ja Vieremä

Järjestää: Iisalmen Nuorison Tuki ry

tj. Petri Karhu, puh. 044 521 00 51

Petri.karhu@intry.fi

Anni Kurki, puh. 044 0375 133

Anni.kurki@intry.fi

Kiuruvesi:

Järjestää Kiuruveden kaupunki

Mira Kämäräinen, puh. 040-5766512

[mira.kamarainen\(a\)kiuruvesi.fi](mailto:mira.kamarainen(a)kiuruvesi.fi)

Mervi Nousiainen, puh. 040-5766 513

mervi.nousiainen@kiuruvesi.fi

Sonkajärvi:

Etsivä nuorisotyöntekijä Mia Karvonen

Puh. 040 675 0028

mia.karvonen@sonkajarvi.fi

Pielavesi:

Toteuttaa Monitaitoset ry

Ansku Partanen, puh. 040-1243978

ansku.partanen@monitaitoset.fi

Mervi Laakkonen, puh. 044-2973 617

mervi.laakkonen@monitaitoset.fi

Pajatie 2, 72400 Pielavesi

www.monitaitoset.fi

Keitele:

Järjestää Keiteleen kunta

Emmu Nousiainen, puh. 040 353 6870

emmu.nousiainen@keitele.fi

Lapinlahti:

Nuorisotyöntekijä Tanja Jokiniemi, puh.040 488 3772

tanja.jokiniemi@lapinlahti.fi

Muiden viranomaisten palvelut

Iisalmen Maistraatti

Virrankatu 2, 74100 Iisalmi

Puh. 02955 38010

www.maistraatti.fi

Poliisi

Pohjois-Savon poliisilaitos

Kuopion pääpoliisiasema, maahanmuuttopoliisi

Suokatu 44 B, 70100 Kuopio

Puh. 0295 455 050

<http://www.poliisi.fi/ita-suomi/yhteystiedot#Kuopio>

Iisalmen poliisiasema

Virrankatu 2, 74100 Iisalmi

Puh. 0295 415 249

Kansaneläkelaitos (Kela)

www.kela.fi

Kela Iisalmi

Päiviönkatu 14, 74100 Iisalmi

Keiteleen yhteispalvelu

Äyräpääntie 2, 72600 Keitele

Kiuruveden Kela

Apteekintie 8, 74700 Kiuruvesi

Lapinlahden Kela

Asematie 8, 73100 Lapinlahti

Pielaveden Kela

Puustellintie 10, 72400 Pielavesi

Sonkajärven Kela / Sonkajärven yhteispalvelu
Rutakontie 28, 74300 Sonkajärvi

Sukevan yhteispalvelupiste
Sukevantie 22, 74340 Sukeva

Varpaisjärven yhteispalvelupiste
Kirjastontie 1, 73200 Varpaisjärvi

Vieremän Kela / Vieremän yhteispalvelu
Myllyjärventie 1, 74200 Vieremä

Voimassa olevat aukioloajat voi tarkistaa osoitteesta www.kela.fi/toimistot

TE-toimisto

Pohjois-Savon TE-toimisto, Iisalmi, Karjalankatu 3, 74100 Iisalmi
(auki ma-ke klo 9.00-12.00 ja 13.00-16.00, **torstaisin suljettu**, pe klo 9.00-12.00 ja 13.00-16.00.
Puhelinpalvelu auki 8.00-16.15.
Puhelinnumero: vaihde 0295 043 500
www.te-palvelut.fi

Seudullinen verkostoyhteistyö, kotoutumisasioiden koordinointi

Paula Rapaport, koordinaattori, kotoutumispalvelut, puh. 0295 043 679

Kotoutumispalvelut sekä kaikki P-Savon venäjänkieliset asiakkaat

Svetlana Kemppainen, asiantuntija, kotoutumispalvelut, puh. 0295 043 587

Kotoutumispalvelut (Yläsavolaiset asiakkaat sekä osa kuopiolaisista)

Tiina Sotisalo, asiantuntija, kotoutumispalvelut, puh. 0295 043 694

Ylä-Savon työvoimapalvelukeskus

Kankaankatu 1A8
74120 Iisalmi
www.ylasavonsote.fi/tyovoiman-palvelukeskus

Pohjois-Savon verotoimisto

Iisalmen toimipiste

Luuniemenkatu 3, 74101 Iisalmi

Puh. 020 612 000

www.vero.fi

In To palvelupiste Suomeen tuleville työntekijöille

www.intofinland.fi/

Muiden toimijoiden palvelut**Oppilaitokset****Snellman kesäyliopisto / Iisalmen toimipiste**

Iisalmen kulttuurikeskus

Sihteeri Sari Partanen

Puh. 044 746 2851

sari.partanen@iisalmi.fi

Kirkkopuistonkatu 9, 74100 Iisalmi

<http://www.snellmankesayliopisto.fi/s/>

Ylä-Savon ammattiopisto (YSAO)

Asevelikatu 4

74100 Iisalmi

Puh. 040 082 251

www.ysao.fi

Savon ammatti- ja aikuisopisto (SAKKY)

Asevelikatu 24

74101 Iisalmi

Puh.044 785 8883

www.sakky.fi

Savonia ammattikorkeakoulu / Iisalmen kampus

Haukisaarentie 2

74101 Iisalmi

puh. 017 255 6000

www.savonia.fi

Portaanpään kristillinen opisto

Portaanpääntie 63
73100 LAPINLAHTI
puh. (017) 272 0900

www.portaanpaa.fi

Seurakunnat

Iisalmen evankelis-luterilainen seurakunta

Ilvolankatu 14 B, 74100 Iisalmi

Puh. 017 833 51

www.iisalmenseurakunta.fi

Evankelis-luterilaisen seurakunnan ylläpitämä

Kohtaamispaikka Olkkari

Ilvolankatu 14 B, 74100 Iisalmi

www.iisalmenseurakunta.fi/kokoontumistila-olkkari

Iisalmen ortodoksinen seurakunta:

Kyllikinkatu 8

puhelinnumero: 0206 100 441

sähköposti: iisalmi@ort.fi

<https://www.ort.fi/iisalmi>

Kiuruveden seurakunta

Kirkkokatu 8A, 74700 Kiuruvesi

Puh. 017 7700 421

www.kiuruvedenseurakunta.fi/

Kiuruveden ortodoksinen seurakunta

puhelinnumero: 044 775 2278

sähköposti: kiuruvesi@ort.fi

www.ort.fi/kiuruvesi

Varpaisjärven seurakunta

Kauppatie 17, 73200 Varpaisjärvi

Puh. 040 480 6801

www.varpaisjarvenseurakunta.fi/

Lapinlahden seurakunta

Mykkäläntie 6, 73100 Lapinlahti

Puh. 040 562 0663

www.lapinlahdenseurakunta.fi/

Pielaveden seurakunta

Pappilantie 11, 72400 Pielavesi

Puh. 0400 358 638

www.pielavedenseurakunta.fi/

Keiteleen seurakunta

Kirkkotie 1, 72600 Keitele

Puh. 050 303 2008

www.keiteleenseurakunta.fi/

Sonkajärven seurakunta

Rutakontie 20, 74300 Sonkajärvi

Puh. 040 132 5275

www.sonkajarvenseurakunta.fi/

Vieremän seurakunta

Kirkkotie 1, 74200 Vieremä

Puh. 040 071 4554

www.vieremanseurakunta.fi/

Kuopion moskeija

Savon Islamilainen yhdyskunta

Soikkokuja 12, 70780 Kuopio

Sähköposti: mimursal@gmail.com

Katolinen seurakunta

Pyhän Joosefin kirkko

Lönnrotinkatu 24, 70500 Kuopio

Isä Francisco García

Puh.044 3657142

www.katolinen.net/uutta/kuopioon-pyhn-joosefin-kirkko

SPR

Iisalmi

pj. Seppo Määttä, seppo.maatta(at)meili.fi

puh. 050 331 9785

Monikulttuurinen toiminta

Riitta Topelius

riitta.topelius@gmail.com

Osaston toimitila: Ahjolanpihan kerhohuone, Ahjolankatu 7 B

Keitele

pj. Oiva Saastamoinen, puh. Puh. 050 593 5345

keitele.spr@gmail.com

Kiuruvesi

pj. Aune Hyvärinen, puh. 040 570 7691

Lapinlahti

Monikulttuurinen toiminta

pj. Pentti Ryth, puh. 040 510 4890

Osaston toimitila: Hoijakka, Eemil Halosentie 2

Vapaaehtoiskeskus Hoijakka

Puh. 017 851 151 / Satu Tauro

Pielavesi

pj. Reijo Saarinen, puh. 0400 401 278

Sonkajärvi

pj. Leila Honkala, puh. 040 515 2846

leila.honkala@gmail.com

Monikulttuurinen toiminta

Sukeva

pj. Raija Kemppainen, puh. 050 369 7364

raija.kemppainen@pp1.inet.fi

Osaston toimitila: Sukevan kyläkeskus, Matarantie 11

Varpaisjärvi

pj. Paula Riekkinen, puh. 0400 730 523

paulariekkinen(a)hotmail.com

Osaston toimitila: Kauppatie 14

Vieremä

pj. Satu Grogerus, puh: 040 740 0035

MoniNaiset (venäjänkielisille perheille)

Louhenkatu 17a B 19, 74100 Iisalmi

Puh. 050 371 4208

www.ensijaturvakotienliitto.fi/jasenyhdistykset/yla-savon-ensi-ja-turvakotiyhdis/

4H –yhdistys

Iisalmen 4H-yhdistys

Kirkkopuistonkatu 25, 74100 Iisalmi

Toiminnanjohtaja Elina Malmivaara

puh. 050 385 0085

[iisalmi\(a\)4h.fi](mailto:iisalmi(a)4h.fi) ja <http://iisalmi.4h.fi/>

Vieremän 4H-yhdistys, yhteyshenkilö Laura Kauhanen

Meijerintie 2, 74200 Vieremä

Puh. 050 371 4206

www.4h.fi/yhdistykset/vierema

Kiuruveden 4H-yhdistys ry

Toiminnanjohtaja Katja Manninen

Asematie 4, 74700 Kiuruvesi

Puh. 040 587 2414

Sähköposti: kiuruvesi@4h.fi

<http://kiuruvesi.4h.fi>

Pielaveden 4H-yhdistys

Liisa Raatikainen

Toritie 6, 72400 Pielavesi

puh. 044 996 8544

sähköposti: pielavesi@4h.fi

Maa- ja kotitalousnaiset

Marja Niskanen, Pohjois-Savon maa- ja kotitalousnaiset

Päiviönkatu 22 ,74100 IISALMI

puh. 040 0905 782

marja.niskanen@maajakotitalousnaiset.fi

www.maajakotitalousnaiset.fi/pohjois-savo

Pohjois-Savon Martat/ Iisalmi

www.martat.fi/piirit/pohjois-savo/yhdistykset/?kunta=iisalmi

Lapinlahti

Heinäahontie 94 73100

puh. 045 139 7650

Anita Tegelberg

Pielavesi

www.martat.fi/piirit/pohjois-savo/yhdistykset/?kunta=Pielavesi

Sonkajärvi

Punapellontie 5, 74300

puh. 040 017 2416

elvi.liisa(at)luukku.com

puheenjohtaja Elvi Niskanen

Vieremä

Reetuntie 8, 74200

puh. 040 740 5328

raili.m.heiskanen(at)gmail.com

Raili Heiskanen

Zonta naiset, Iisalmi

Pirkko Pihlaja

pirkko.pihlaja(a)hotmail.com

www.zonta.fi

Vironkielinen perhekerho

Moonika Leht

puh. 040 663 3955

<https://ensijaturvakotienliitto-fi.directo.fi/jasenyhdistykset/yla-savon-ensi-ja-turvakotiyhdis/ty-omuodot/monikulttuuriset-ryhmat/>

Tulkkikeskukset

Keski-Suomen tulkkikeskus

Puistokatu 2 C, 4. krs.

40100 JYVÄSKYLÄ

Tulkkivälitys: (014) 266 0118 ma-pe klo (8.00 – 15.45)

S-posti: tulkkikeskus (at) jkl.fi

Kotisivu: www.jyvaskyla.fi/sote/tulkkikeskus

Pohjois-Suomen tulkkipalvelu Monetra

Hallituskatu 13 - 17 D, 2. krs

90015 OULUN KAUPUNKI

PL 60

Tulkinvälitys ja käännökset: (08) 558 41856 (arkisin klo 8.30 - 15.30)

S-posti: [tulkkipalvelu\(at\)monetra.fi](mailto:tulkkipalvelu(at)monetra.fi)

Kotisivu: www.ouka.fi/oulu/tulkkipalvelu

Semantix Lingua Nordica Oy

Vuorikatu 20

00100 HELSINKI

Tulkkaukset: 010 346 7520 (24h)

S-posti: info (at) semantix.fi, tulkkipalvelu (at) semantix.fi

Kotisivu: www.semantix.fi

LIITE 2: MAAHANMUUTON SANASTOJA

Etelä-Savon ELY-keskuksen julkaisema **"Työperusteisen maahanmuuton sanasto"** on apuväline kaikille, jotka työssään tai muussa toiminnassaan kohtaavat maahanmuuttoon liittyviä kysymyksiä. Sanasto sisältää sekä työperusteiseen maahanmuuttoon että yleisemmin maahanmuuttoon liittyvää sanastoa. Sanaston tiedot on kerätty valtionhallinnon ohjeista ja määräyksistä sekä lakiteksteistä ja muista lähteistä. Linkki: http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/pohjoiskarjalanely/Ajankohtaista/Julkaisut/Documents/Tyoperusteisen_maahanmuuton_sanasto.pdf (tai www.ely-keskus.fi → ELY-keskukset → Etelä-Savon ELY → Tehtävät ja toiminta → Projektit ja hankkeet → M14 Itä-Suomi aktiivisen maahanmuuttopolitiikan pilottialueeksi → "Työperusteisen maahanmuuton sanasto.pdf")

LIITE 3: KAAVIOT KOTOUTUMISPROSESSISTA (JATKUU SEURAAVALLA SIVULLA)

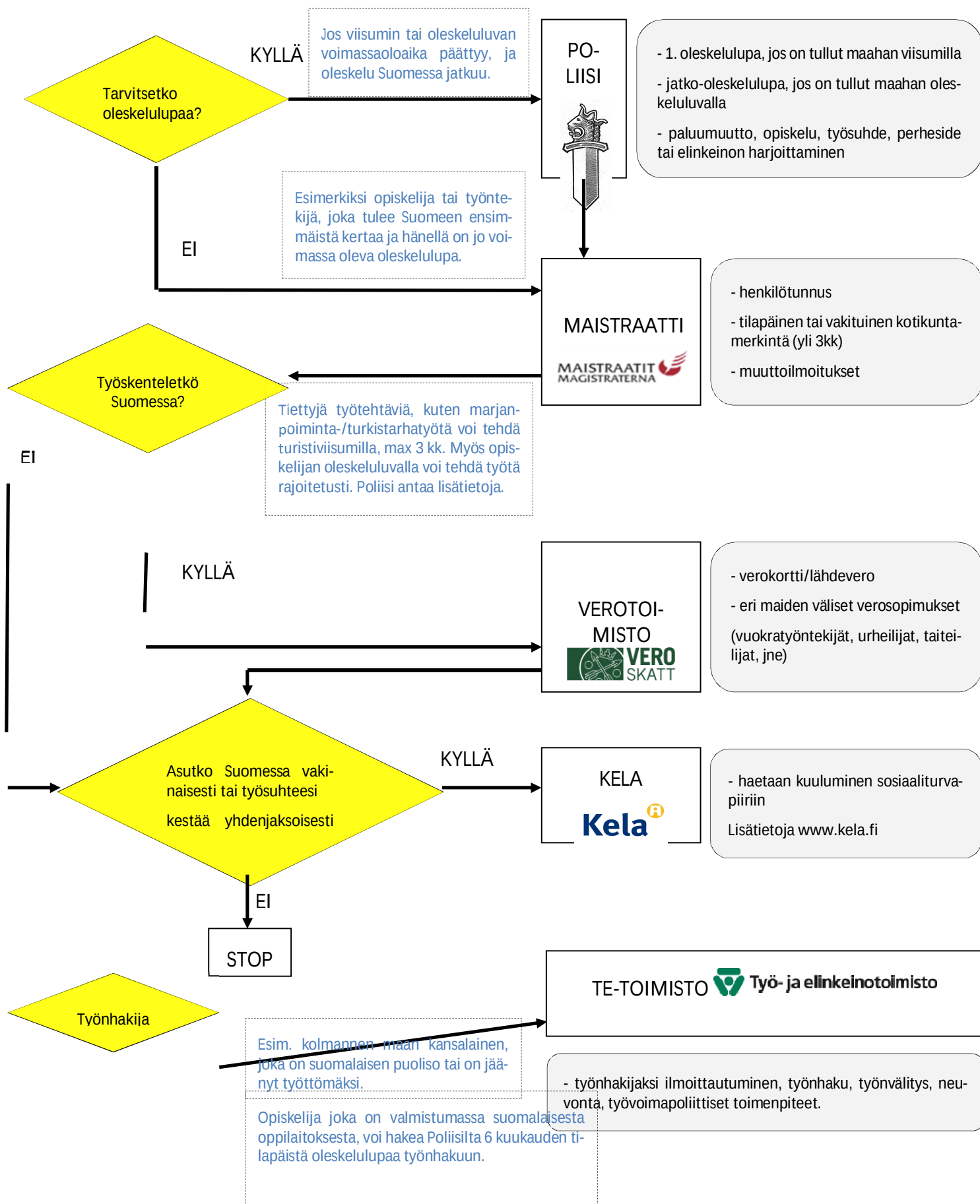
Kaavion ovat tehneet yhteistyössä: Etelä-Pohjanmaan Poliisilaitos, Seinäjoen maistraatti, KELA Seinäjoki, Etelä-Pohjanmaan verotoimisto ja Seinäjoen seudun TE-toimisto. Koordinoi: Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen **ERKKI - Maahanmuuttajien ohjauskeskus -hanke** (27.11.2009).

Maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjaus - viranomaiset

Tämän prosessikaavion tavoitteena on opastaa maahanmuuttaja-asiakas oikean viranomaisen luo. Viranomainen käsittelee asiat tapauskohtaisesti. Henkilökohtainen käynti on pakollinen.

1. Kolmannen maan kansalaiset, joilla ei ole oleskeluoikeutta toisessa EU-maassa

Kolmannen maan kansalainen saapuu ensimmäistä kertaa Suomeen pääsääntöisesti joko viisumilla tai oleskeluluvalla, joka on saatu kotimaassaan. Jos oleskelu jatkuu, 1. oleskelulupaa tai jatko-oleskelulupaa haetaan Poliisilta.

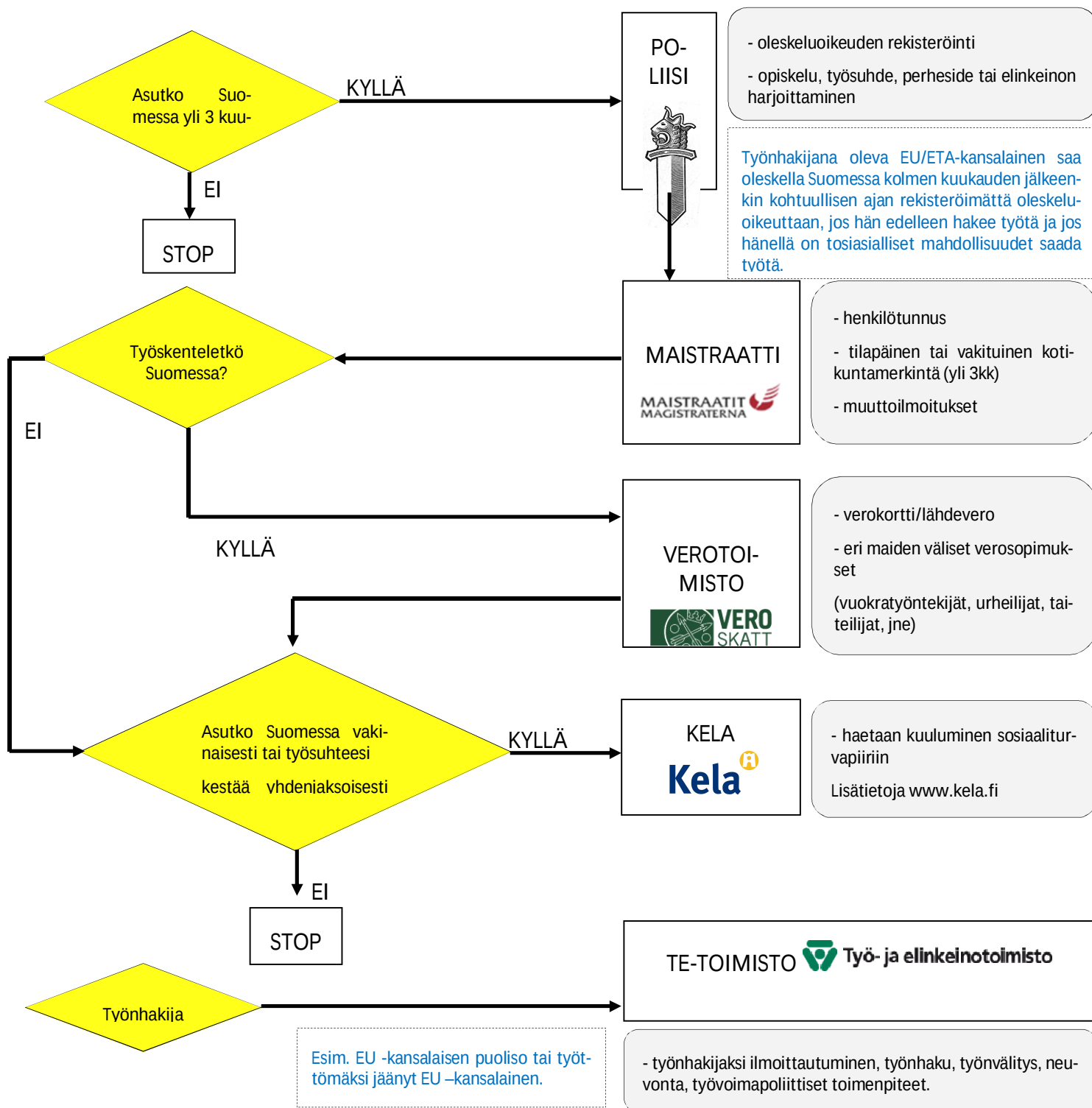

Maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjaus - viranomaiset

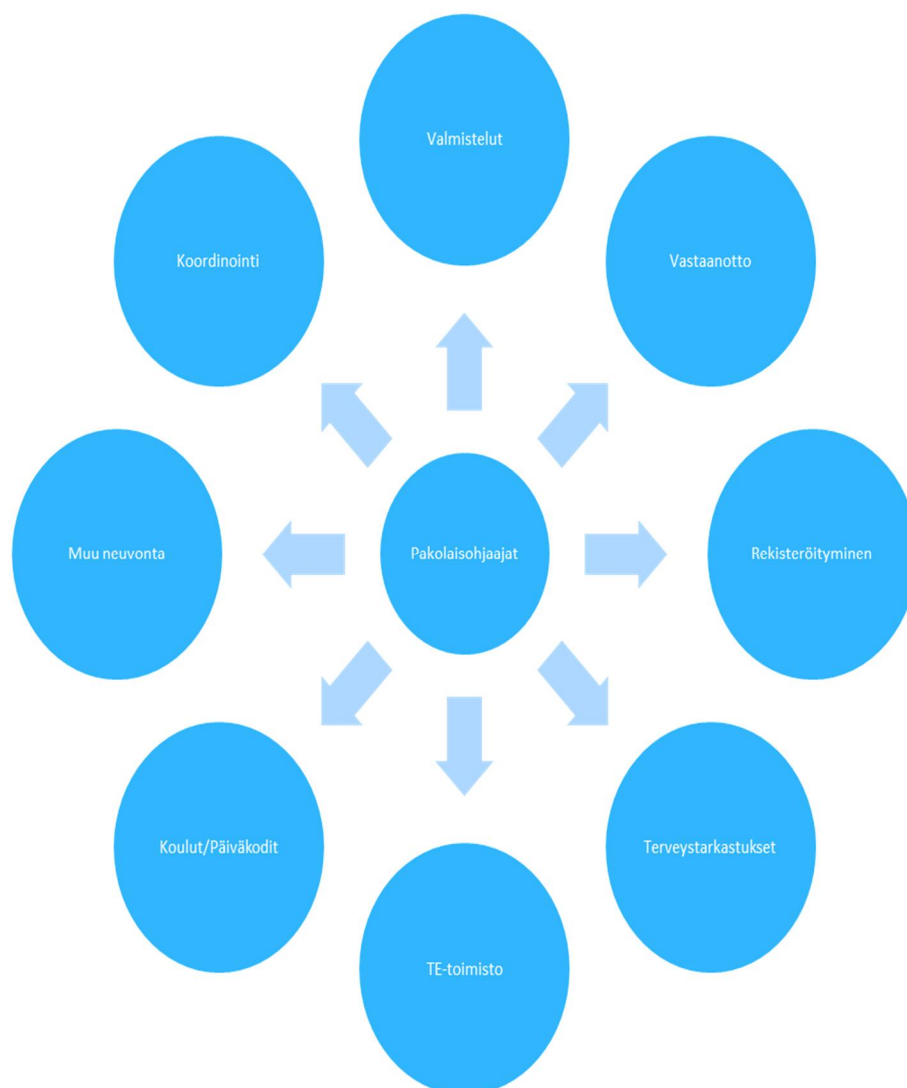
Tämän prosessikaavion tavoitteena on opastaa maahanmuuttaja-asiakas oikean viranomaisen luo. Viranomainen käsittelee asiat tapauskohtaisesti. Henkilökohtainen käynti on pakollinen.

2. EU/ETA -kansalaiset

EU/ETA -kansalaiset voivat oleskella ja tehdä työtä Suomessa vapaasti enintään 3 kuukautta. Tämän jälkeen heidän on rekisteröitävä oleskeluoikeutensa.

LIITE 4: PAKOLAISTYÖN PROSESSIKAAVIO

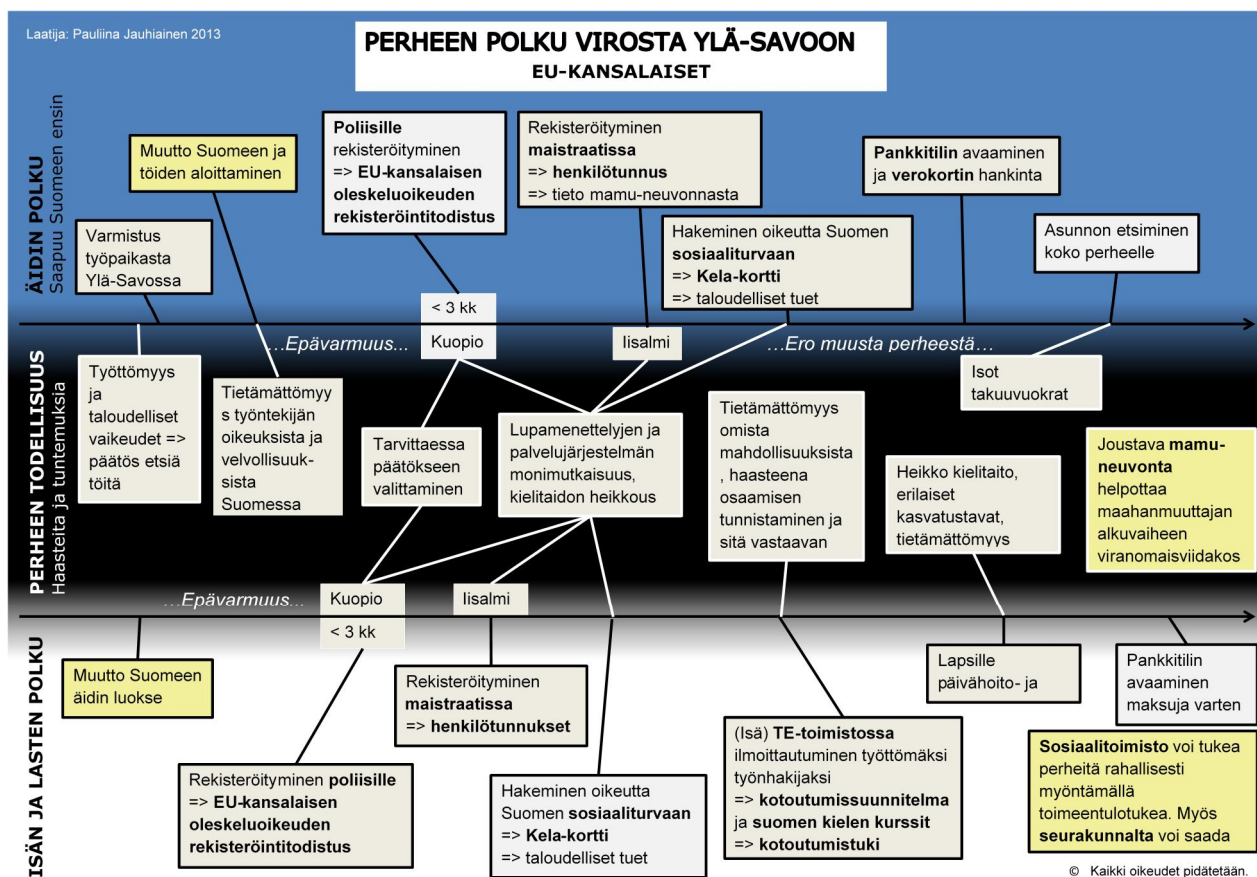
LIITE 5: IISALMEN, LAPINLAHDEN JA SONKAJÄRVEN VAPAAEHTOISTYÖN TOIMINTAMUOTOJA 2013 - 2015

Luettelo monikulttuurisen vapaaehtoistyön toimintamuodoista (SPR, MLL, Martat, Zonta kerho, Maa- ja kotitalousnaiset, seurakunnat (ort. ja ev.lut), LC)

- Keräystoiminta -kotien varustaminen, vaatteet, liikuntavälineet,
- asuntojen varustaminen,
- vaate- ja kodin tarvikkeiden varaston ylläpito,
- pakolaisten vastaanotto lentokentällä tai Iisalmessa yhdessä ohjaajien kanssa,
- tervetuloateria kotona (mukana omakieliset vertaistukihenkilöt),
- kodinhoidon opastus yhdessä ohjaajien kanssa,
- kaupassa asiointi yhdessä vertaistukihenkilöiden ja ohjaajien kanssa,
- terveellisten suomalaisten lähiruokatarvikkeiden käytön opastus,
- vierailut suomalaisissa kodeissa,
- kouluun/ päiväkotiin saattaminen ja liikennekäyttäytyminen,
- tietokoneiden ja puhelimien käytön opastus,
- tervetulojuhlien järjestäminen yhdessä kuntien kanssa,
- suomalaiseen juhlaperinteeseen tutustuttaminen,
- avustaminen afgaanien omien juhlien järjestämisessä, mm. uuden vuoden ja kevään juhla Noruz kuntien yhteisenä,
- suomi-farsi –kerho yhdessä kansalaisopiston kanssa,
- suomen kielen kerho uusille tulokkaille ja iäkkäille äideille,
- toiminnalliset suomen kielen kerhot - taidepiiri äideille, kokkikerho, käsityökerhot,
- muiden järjestämiin kerhoihin ohjaaminen (mm. seurakunnat, Perheen talo),
- kansalaisopiston puutyökerhoon ym. harrastuksiin opastaminen,
- liikuntahankkeen toimintoihin ohjaaminen/ vapaaehtoisten osallistuminen tukihenkilöinä (liikuntaryhmät, leirit, tapahtumat),
- ohjaaminen järjestöjen /kansalaisopiston liikuntatoimintaan (aerobic, kuntosali, latinotanssit ym.),
- luistelukerhot jäähallissa/ yleisöluisteluvuoroihin ohjaaminen,
- polkupyörien hankkiminen lahjoituksina, käytön opastus ja korjaustoiminta,
- kasvimaakerho/ opastus viljelypalstojen käyttöön,
- terveys- ja turvallisuuskasvatus - terveellinen ravinto ja ruuanlaitto, ensiapuvalmiudet, tapaturmien ehkäisy ja muu turvallisuus,
- ruokakulttuureihin tutustuminen,
- marjastus, kalastus, retkeily, hiihto,

- osallistuminen Uusi koti/ liikuntahankkeen järjestämiin leireihin - 6/2013 Sukeva, 6/2014 Rautavaara, 5/2015 Iisalmi Koljonvirran leirintäalue,
- yhteiset retket ja tapahtumat - 5/2013 Iisalmi, Mansikkaniemi, 8/2014 Lapinlahti, Väärnin leirikeskus, 11/2014 Sonkajärvi, museo ja jäähalli,
- kuntakohtaiset kotiseuturetket, nähtävyyksiin tutustuminen,
- maatilavierailut,
- yrityskäynnit,
- metsänistutus,
- osallistuminen työharjoittelupaikkojen ja kesätyöpaikkojen etsimiseen,
- ystävien yhteiset tapaamiset, vertaistukitoiminta,
- lasten leikkitoiminta,
- ohjaaminen Perheen talon toimintoihin,
- SPR:n eri toimintamuotoihin mukaan ottaminen – EA, ystävätoiminta, SPR toiminnan esittely tapaamisissa, keräystoimintaan osallistuminen,
- Ensiapukoulutuksen järjestäminen/ ensiapuryhmässä toimiminen - EA-1 ja EA-2, päivystys, EA toiminnan esittely Portaanpäässä,
- SPR:n valtakunnallinen ”Kotoutuminen ja kolmas sektori” –seminaari
- seurakuntien työntekijöiden koulutustilaisuus Tampereella 1/2015, Ylä-Savon toimintamallin esittely,
- afgaaninuorten kuoro Sabz, toiminnan tukeminen,
- rasismien vastainen työ, tiedon levittäminen, vaikuttaminen inhimillisemmän pakolaispolitiikan puolesta,
- järjestöyhteistyön edistäminen,
- kuntien työryhmiin ja hankkeiden ohjausryhmiin osallistuminen,
- hyväntekeväisyyskirppis Iisalmen CM:ssä (Kevät 2015).
- venäjänkielisten asukkaiden toimintaa ja tapahtumia
- eri juhlapäivien tapahtumien järjestäminen (ystävänäpäivä, naistenpäivä, pääsiäinen, juhannus jne.)

LIITE 6: EU-KANSALAISEN JA 3.MAIDEN KANSALAISTEN MUUTTOKAAVIO

Laatija: Pauliina Jauhainen 2013

LIITE 7: MAAHANMUUTTAJAKYSELYN YHTEENVETO, 2015

Ylä-Savossa on maahan muuttaneiden kotouttamisohjelma. Kotouttamisohjelma tarkoittaa ohjelmaa, johon kirjoitetaan, mitä palveluita maahan muuttaneille kunnassa tarjotaan ja kuka niistä vastaa. Ylä-Savon kotouttamisohjelmasta vastaavat henkilöt ovat laatineet kyselyn, johon on vastannut 54 Ylä-Savon alueelle maahan muuttanutta henkilöä, alla on näkyvissä vastausten yhteenveto.

Vastauksia saatiin seuraavasti: Iisalmi 28 / Vieremä 10 / Lapinlahti 7 / Sonkajärvi 3 / Pielavesi 2 / Kuopio tai muu 3

Suurin osa vastaajista on asunut Suomessa 1-5 vuotta ja iältään suurin osa on 16 – 45-vuotiaita. Enemmistö asuu Iisalmessa, mutta mukana on vastauksia myös Vieremältä, Lapinlahdelta, Sonkajärveltä, Pielavedeltä ja Kuopiosta. Asunnon löytämistä ei koettu hankalana. Ylä-Savo koettiin viihtyisänä ja rauhallisena asuinpaikkana. Yhteistyö eri viranomaisten kanssa ei ole aiheuttanut suurempia ongelmia, mutta paljon kysymyksiä on KELA:an liittyen. Tukea eri asioissa on saatu pakolaistyöntekijöiltä, maahanmuuttoneuvojalta, koto-opettajilta, omanmaalaisilta, sosiaalitoimesta, te-toimistosta, ystäviltä ja perheeltä. Haaveillaan monista ammateista ja työpaikoista, mm. lääkärin, IT-insinöörin, automekaanikon, valtiotieteilijän, parturin, opettajan, lähihoitajan, stan upkoomikon j.m.koulutuksesta ja työstä. Enemmistö on valmis muuttamaan muualle opiskelemaan. Sopeutumiseen ovat vaikuttaneet SPR, ystävät, perhe, suomen kielen ja tietokoneen opiskelu, työpaikka, hyvä asenne ja elämän helppous. Lisätietoja tarvitaan työ- ja opiskelupaikoista, oleskelulupaprosessista, lasten kouluasioista, Suomen lainsäädännöstä, harrastuksista, terveystalveluista ja KELA:n palveluista.

